

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Bakalářská práce

Jana Vrbková

Diagnostika dítěte v předškolním vzdělávání

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila pouze uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 23.3. 2022

.....

podpis studenta/ky

ANOTACE

Bakalářská práce se zabývá diagnostikou dítěte v předškolním vzdělávání. Pedagogická diagnostika je důležitá pro správný vývoj dítěte před zahájením školní docházky. Pokud dítě nezvládá určitou dovednost, můžeme ho vhodným způsobem reedukovat (posilovat jeho slabé stránky). Cílem bakalářské práce je vytvoření diagnostického listu pro pedagogy. Nový diagnostický list vychází z existujících metodik a byl aplikován během výzkumného šetření v praxi.

Klíčová slova:

pedagogická diagnostika, předškolní věk, vývojové oblasti, motorika, pozorování, anamnéza, vnímání, rozhovor, pedagog, diagnostický list, kazuistika, dovednost, vzdělávání

ANNOTATION

The bachelor thesis deals with the diagnosis of a child in preschool education. Pedagogical diagnostics is important for the proper development of a child before the start of compulsory education. If a child does not have a certain skill, we can re-educate him in an appropriate way (strengthen his weaknesses). The aim of the bachelor thesis is to create a diagnostic sheet for teachers. The new diagnostic sheet is based on existing methodologies and was applied during the research in practice.

Keywords:

pedagogical diagnostics, preschool age, development areas, motor skills, observation, anamnesis, perception, interview, teacher, diagnostic sheet, case study, skill, education

Poděkování

Děkuji vedoucí bakalářské práce Mgr. Daně Cibákové, Ph.D. za vstřícný přístup, cenné rady, věcné připomínky a odborné vedení práce.

Obsah

Úvod	6
1 Teoretické poznatky z pedagogické diagnostiky	7
1.1 Pojmy	7
1.2 Cíle pedagogické diagnostiky	7
1.3 Průběh diagnostikování	8
1.4 Typy pedagogické diagnostiky	9
2 Charakteristika pedagogické diagnostiky předškolního věku dle J. Bednářové, V. Šmardové	10
2.1 Motorika, grafomotorika a kresba	10
2.2 Zrakové vnímání a paměť	11
2.3 Vnímání prostoru a vnímání času	12
2.4 Řeč	13
2.5 Sluchové vnímání a paměť	15
2.6 Základní matematické představy	16
2.7 Sociální dovednosti, hra a sebeobsluha	16
3 Metody pedagogické diagnostiky	19
3.1 Pozorování	19
3.2 Rozhovor	19
3.3 Dotazník	20
3.4 Anamnéza	21
3.5 Kresba	21
4 Praktická část	22
4.1 Cíle a cílová skupina výzkumného šetření	22
4.2 Použité metody	23
4.3 Průběh šetření	24
4.4 Kazuistické studie	26
4.4.1 Kazuistická studie č. 1	26
4.4.2 Kazuistická studie č. 2	29
4.4.3 Kazuistická studie č. 3	32
4.4.4 Kazuistická studie č. 4	35
4.5 Vlastní diagnostický list dítěte jako součást diagnostického procesu	38
Závěr	40
Seznam použité literatury	43
Seznam příloh	45

Úvod

Ve své praxi se často setkáváme s dotazy ze strany rodičů směřující na školní připravenost u svého dítěte, vnímáme ve většině případů starostlivost, péči a obavy, co by jejich dítě v předškolním věku již mělo umět a zvládnout před zahájením školní docházky. Pedagogům a rodičům jde o jediné, a to o vytvoření co možná nejlepších podmínek jeho rozvoje. Problematika diagnostiky dítěte v předškolním vzdělávání představuje ve vývojovém období dítěte důležité mezníky v rozvoji, a proto je dobré u dětí včas rozpoznat jejich silné a slabší stránky. Dílčí oslabené funkce můžeme včas podporovat a stimulovat v delším časovém horizontu před zahájením školní docházky. Zaměřujeme se na konkrétní oblasti rozvoje dětí od 3 do 6 let po dobu docházky v mateřské škole a výslednou přípravu na školu.

Cílem bakalářské práce je vytvořit diagnostický záznamový list již z ověřených metodik v praxi, který bude pro pedagogy srozumitelný a práce s ním nebude časově ani obsahově náročná.

V první kapitole práce vymezujeme teoretické poznatky z pedagogické diagnostiky, které zahrnují pojmy, cíle, typy a postupy při realizaci pedagogické diagnostiky.

Druhá kapitola charakterizuje metodiku diagnostiky dítěte v předškolním věku dle J. Bednářové a V. Šmardové v rozvíjejících se oblastech dítěte.

Třetí kapitola popisuje nejčastěji využívané metody pedagogické diagnostiky v předškolním vzdělávání.

Obsahem čtvrté kapitoly je nastínění venkovského prostředí běžné mateřské školy, kde jsem ve výzkumném šetření dlouhodobě zaznamenávala průběžnou diagnostiku čtyř dětí do svého vytvořeného diagnostického listu.

1 Teoretické poznatky z pedagogické diagnostiky

1.1 Pojmy

Pojem **diagnostika** se používá v mnoha různých disciplínách a oborech. Slovo diagnostika (angl. *diagnostic*) bylo přejato z řeckého významu, znamená *dia* = odděleně a *gnosia* = poznání (Kroupová, 2016).

„Diagnostikou rozumíme poznávání, analýzu, interpretaci a hodnocení edukační reality, převážně se zaměřením na jednotlivce, popř. v kontextu skupiny. Zabývá se aktuálním výkonem jedince a analyzuje ho v souvislosti s osobnostním vývojem a vnějšími vlivy, jež na tento vývoj spolupůsobí.“ (Průcha, 2009, s. 86)

Počátky diagnostiky jsou již spojovány se jménem J. A. Komenského, který se zamýšlel nad vhodností nástupu dítěte do školy. Samostatný vědní obor – **pedagogická diagnostika** se dostává do popředí v 60. letech 20. století v souvislosti se změnami ve školském systému a též s rozvojem pedagogických poradenství (Zelinková, 2001).

„Podstatná zásada diagnostiky u předškolních dětí spočívá v tom, že jsou zahrnuty různé zdroje informací, různé metody a různá prostředí, jedině tak je možné získat komplexní obrázek o charakteristikách dítěte. Diagnostika má smysl pouze tehdy, pokud jsou údaje a závěry využity pro konkrétní opatření ve prospěch dítěte. Jinak se jeví jako bezúčelná hra dospělých.“ (Mertin, 1997, s. 3)

1.2 Cíle pedagogické diagnostiky

Pedagogická diagnostika zahrnuje dva postoje. První postoj se zabývá přímou diagnostickou činností a druhý se zaměřuje na teoretické přístupy (Tomanová, 2006). Oba postoje spolu úzce souvisí. Zelinková (2001, s. 12) diagnostiku označuje za *„komplexní proces, jehož cílem je poznávání, pozorování a hodnocení vzdělávacího procesu a jeho aktérů“*. Předmět diagnostikování vychází z cílů a kompetencí i při inovaci Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání, které by měly přispět k všestrannému rozvoji jedince.

Pedagog je kvalifikovaný ve svém oboru, díky svému pedagogickému talentu pracuje s dětmi empaticky, systematicky a kontinuálně v průběhu vzdělávání. Diagnostický proces je

flexibilní a cyklický, což znamená, že si můžeme ověřit dané podmínky a učební postupy, zda jsou efektivní a vyhovující. Přímá diagnostická činnost vzájemně souvisí s pedagogickou evaluací (Syslová, Kratochvílová a Fikarová, 2018).

V diagnostickém programu pedagog sleduje *vnitřní podmínky jedince* (zdravotní stav, temperament, potřeby, individuální zvláštnosti) a *vnější podmínky jedince* (rodinné prostředí, komunikace rodiče s dítětem, nabídku a zapojení do zájmových aktivit s rodinou a školou) (Šmelová, Prášilová a kol., 2018).

Pedagogická diagnostika zahrnuje i další pojmy jakými je anamnéza (viz. vnitřní a vnější podmínky jedince), diagnóza (posouzení aktuálního stavu dítěte) a prognóza (výhledový předpoklad dítěte ve vzdělávání) (Syslová, Kratochvílová a Fikarová, 2018).

1.3 Průběh diagnostikování

Diagnostická činnost je realizována v následujících etapách dle (Gavora, 2001):

- 1. Přípravná etapa** – Zabývá se otázkami: Proč je důležité provádět diagnostiku v mateřské škole? Jaký je náš cíl? Kdo je diagnostikován? Kdy proběhne diagnostika? Před zahájením si zvolíme vhodné postoje a metody a vytvoříme si dobré podmínky, které nám pomohou při diagnostickém procesu.
- 2. Realizační etapa** – Pedagog získává informace z doporučených a zvolených metod a dále i údaje získané od jiných subjektů.
- 3. Etapa zpracování získaných údajů** – Na základě analýzy a třídění informací zpracovává údaje do kvantitativního nebo kvalitativního výzkumu.
- 4. Etapa vyhodnocení a interpretace získaných dat** – Vyjadřuje se ke sledovanému jevu a srovnává data s minulým šetřením (všímáme si změn v rozvoji dítěte, dítě pozná počáteční písmeno, dokáže vytleskat a určit počet slabik).
- 5. Finální etapa** – Z vyhodnocení vyplývá, jaké předpoklady má jedinec k další činnosti. Zjištění prognózy a určení dalšího postupu při vzdělávání.

1.4 Typy pedagogické diagnostiky

Typy pedagogické diagnostiky doporučené dle (Zelinková, 2001):

Normativní diagnostika: Výsledky srovnáváme pomocí dané normy zaměřené na konkrétní věkovou kategorii ve vývojovém období. Její využití je vhodné např. při posuzování, zda je dítě schopno přiřadit k sobě základní barvy.

Kriteriální diagnostika: Dítě je srovnáváno ve výkonech podle měřítka. Posuzuje se např. zda dítě rozlišuje barvy podle odstínů, umí se správně podepsat.

Individualizovaná diagnostika: Porovnává se průběžný pokrok dítěte v určité vývojové oblasti, která byla cíleně podporována.

Diferenciální diagnostika: Zajímáme se o příčiny problému (proč dítě nezvládá nebo neumí), obtíže mohou mít různé spojené projevy. Pedagog může doporučit spolupráci se školským poradenským zařízením, pediatrem a dalšími odborníky. K dosažení co nejvyššího možného stupně rozvoje je důležitá vzájemná spolupráce pedagoga a zákonného zástupce dítěte.

2 Charakteristika pedagogické diagnostiky předškolního věku dle J. Bednářové, V. Šmardové

(RVP PV, 2021, s. 40) se ne zcela explicitně zaměřuje na pedagogickou diagnostiku předškolního věku, ale zmiňuje „*Důležitou oblastí autoevaluace je posuzování výsledků vzdělávání, které učitel průběžně a systematicky provádí za využití metod a nástrojů pedagogické diagnostiky. Pedagogická diagnostika je součástí pedagogické evaluace. Prostřednictvím pedagogické diagnostiky učitelé získávají důležité informace o pokrocích dítěte. Nejedná se o hodnocení jednorázové, ale průběžné. V předškolním vzdělávání jsou pro učitele důležitým ukazatelem klíčové kompetence rozpracované do podoby očekávaných výstupů.*“

Diagnostika dítěte v předškolním věku je zaměřena na sledování a rozvoj oblastí popsaných v následujících podkapitolách.

2.1 Motorika, grafomotorika a kresba

Vývojové škály se dále dělí na motorické schopnosti a dovednosti:

Hrubá motorika: Zaměřujeme se na pohyblivost dítěte, koordinaci a udržení rovnováhy. Dítě sledujeme v přirozených aktivitách s vrstevníky např. při různých hrách, pobytu venku, při běhání, skákání apod. Některé aktivity zařazujeme dítěti cíleně se záměrem zjistit nebo si ověřit určitou dovednost např.: koordinace pohybů, jejich způsob provedení, rychlost, odvaha zájem dítěte se zapojit do činnosti. Dítě kolem 6.roku vyžívá a dochází tak k fyzickým změnám v proporcích těla (celkové protažení postavy). Tělesná zralost je zjišťována pomocí testů, za prvé tzv. **filipínská míra** = kdy dítě dokáže ohnout pravou paži přes temeno vzpřímené hlavy a dosáhne si na levé ucho. Za druhé pomocí testu **Kapalínova indexu** = zjišťujeme růstový věk, pomocí poměru výšky 120 cm a hmotnosti dítěte 20 kg. Dalšími ukazateli je hrubá a jemná motorika, která dosahuje určitých kvalit, výměna chrupu a dobrý zdravotní stav (Šulová, 2012).

Jemná motorika: Při hodnocení úrovně jemné motoriky si všímáme u dítěte, jak manipuluje s věcmi, hračkami, stavebnicemi při činnostech a míry zapojení do rukodělných činností, které vyžadují určitou dávku přesnosti a obratnosti. Při sledování činností považujeme za dominantní tu ruku, která vykonává pohyb.

Grafomotorika: Ve vývoji se zaměřujeme zejména na spontánní kresby dítěte, kde můžeme zjistit a vyhodnotit jednotlivé grafomotorické prvky. Kresba je posuzována k přiměřenému věku dítěte, všímáme si obsahu kresby, její provedení a pracovní návyky při kreslení. **Grafomotorickými prvky** se rozumí, že zpočátku se objevují u dítěte raného věku různé čáry a kruhy, poté navazují čáranice a s přibývajícím věkem se objevuje náročnější zpracování s detailními prvky. Za důležité se považuje správné vedení a podpora při pracovních návycích tedy: a) držení těla b) držení psacího náčiní c) postavení ruky při kreslení a psaní d) uvolnění ruky, tlaku na podložku. Od třetího roku dítě začíná intenzivněji kreslit a pastelku uchopuje do prstů.

Postupně se zpřesňuje **špetkový úchop**¹: Palec a ukazováček jsou bříšky prstů proti sobě a prostředníček hranou bříška podpírá psací náčiní zesponu. Prsteníček a malíček jsou přitisknuté k prostředníčku, dlaň musí zůstat volná. Mělo by k němu postupně dojít, jakmile dítě začíná kreslit, aby se předcházelo obtížím a nenavazovaly tak na špatný úchop psacího náčiní.

Motorika mluvidel: Více v kapitole 3.4 Řeč.

Motorika očních pohybů: Kreslení a psaní předchází vizuomotorické koordinace, kdy by dítě mělo být schopno koordinace mezi okem a rukou. Více kapitola 3.2. Zrakové vnímání.

2.2 Zrakové vnímání a paměť

Zrakem přijímáme nejvíce informací z našeho okolí. Díky němu můžeme poznávat svět a komunikovat s lidmi.

Vnímání barev: Od raného věku s dítětem poznáváme základní barvy a využíváme předmětů z každodenních potřeb, které jsou pro dítě blízké. Připravíme si předměty a na základě charakteristických znaků připodobňujeme. Postupujeme od jednodušších po obtížnější úkony typu: na pokyn ukaž barvu, dítě barvu pojmenuje, přiřadí a pojmenuje nakonec i odstín.

Figura a pozadí: Dítě pozoruje předměty, později se pokouší předměty získávat, zafixuje si směr a odhaduje vzdálenost mezi ním a předmětem. Tím se zvyšuje pohyblivost a možnost uchopovat hračky díky koordinaci oka a ruky tedy **vizuomotorické koordinaci**.

¹ <http://www.grafomotorika.eu/fyziologicky-vyvoj-uchopu-u-deti/>

V komplexním objektu dokáže upoutat svoji pozornost na dílčí sledované objekty a odlišuje je od ostatních předmětů v okolí.

Zrakové rozlišování: Úzce souvisí se schopností třídění, uvědomování si části a celku, polohy předmětu. Určování polohy předmětu si dítě uvědomuje a osvojuje průběžně podle jeho zkušeností, s přibývajícím věkem jsou pokyny náročnější s určováním pravolevé orientace. Abychom mohli porovnat dva prvky, je důležité, aby dítě dokázalo rozlišit shodné a neshodné prvky.

Zraková analýza a syntéza: V předškolním věku je charakteristické, že se dítě spíše zaměřuje na celek než na detail. Dítě vnímá nejdříve jednotlivé části – zraková analýza a pak si z nich vytváří celek tedy zrakovou syntézu.

Zraková paměť: Již od kojeneckého věku se rozvíjí schopnost znovu poznávat zrakové podněty. Děti se učí reagovat na jednotlivé předměty. Podnětné prostředí má pozitivní vliv na rozvíjení myšlení. Ve školním věku si dítě snáze a správně zapamatovává a vybavuje písmena a číslice.

2.3 Vnímání prostoru a vnímání času

Již v kojeneckém věku se objevuje **senzomotorické vnímání**. Dítě vnímá podněty z okolí, sleduje, otáčí se za zvukem, snaží se přiblížit, dosáhnout a získat další nové informace. **Prostor** kolem sebe vnímáme pomocí zrakových, sluchových, pohybových a hmatových vjemů, které dále zpracováváme. Vnímání prostoru, zpracování a zapamatování si prostorových vztahů má významný přínos pro mnoho činností. Pohyb hraje významnou roli, umožňuje dítěti získat představu o velikosti objektů. Dítě se lépe orientuje v prostředí, ve kterém žije, přizpůsobuje se prostředí a účelně ho využívá. Představy o prostoru zahrnují nejen pojmy nahoře – dole, ale rozvíjí i předložkové vazby, které zpřesňují odhad k určování vzdálenosti, vzájemný poměr velikostí a uspořádávání celků.

Vnímání času se u dítěte rozvíjí průběžně. Předškolní dítě žije přítomností, vnímá plynutí času ve spojení s určitými událostmi nebo činnostmi, které se pravidelně střídají (den-noc, ráno-poledne-večer). To, co je zajímavé a příjemné plyne v dítěti mnohem rychleji než ty činnosti, které jsou nezajímavé a zdlouhavé, dítě tak ztrácí rychleji motivaci. U vnímání času se zaměřujeme na jednotlivé škály časové posloupnosti, časového sledu, uvědomování si příčiny

a následku, začátku a konce. Dítě s přibývajícím věkem získává algoritmy každodenních činností a dokáže následnou situaci očekávat, vyvodit a být na ni připraven.

2.4 Řeč

Období, kdy si dítě osvojuje mateřský jazyk předchází různá vývojová stádia, které se začínají objevovat již v prenatálním období. Každý jedinec musí projít všemi stadii řeči, ale vývoj je zcela individuální. U dítěte může nastat určité zrychlení nebo naopak zpomalení ve vývoji, kterému předchází např. vrozené dispozice, zdravotní stav anebo sociokulturní podmínky, ve kterých dítě vyrůstá (Klenková, 2002). Vývoj řeči je nejdůležitějším prostředkem komunikace, vztahů, spolupráce, usměrňování sociálních interakcí a zároveň také nástrojem myšlení. Zásadním obdobím pro vývoj řeči je období do šesti až sedmi let a za nejprudší tempo ve vývoji se považuje od tří do čtyř let. Dítě je zvědavé, často klade otázky typu: „Čí?“, „Kdo?“, „Proč?“ a „Kolik?“, začíná vytvářet složitá souvětí, mluví o událostech, které se udály a nepřítomných lidech apod. (Allen, Marotz, 2002).

Raný vývoj řeči je ovlivněn: motorikou, vnímáním a sociálním prostředím:

Motorika: Po narození dítěte je důležité rozvíjet aktivity jako je: sání, dumláni, žvýkání, broukání, napodobivé žvatláni. Velký význam nese vyžrávání v hrubé motorice, kdy dítě začíná sedět, lézt a posléze chodit. Pro mluvení je opodstatněný samostatný pohyb, který dítě podporuje v poznávání, prozkoumávání a postupně se začíná rozvíjet aktivní slovní zásoba. Rovněž i jemná motorika v uchopování předmětů podporuje vývoj řeči. Jestliže se u dětí objevuje narušený, opožděný vývoj v hrubé a jemné motorice, mohou nastat problémy i ve vývoji řeči.

Vnímání: Zrakové podněty dítě aktivují k vokalizaci pokud např. uvidí hračku či známou osobu, téměř vždy reagují hlasem. Rozvíjí se psychická zralost, která představuje úroveň centrálního nervového systému tedy poznávacích a rozumových funkcí a schopností (Řičan, Krejčířová, 2006). Dítě odezírá pohyby mluvidel, nejdříve v podobě napodobivého žvatláni a později při nápravě výslovnosti, zároveň odezírá a vnímá i neverbální komunikaci. První slova jsou vázána na zrakové podněty, které dítě dokáže samo rozpoznat. Významným faktorem pro řečový rozvoj je i sluch. Společně jsou klíčovými znaky ve fázi napodobivého žvatláni, pro osvojení správné artikulace a reedukaci řeči.

Sociální prostředí: K vnějším faktorům ovlivňující řeč patří sociální prostředí, kde hlavní funkci plní rodina. Za nevyhovující a nepodporující lze přiřadit výchovné styly rodičů od

nadměrně autoritativních až po příliš ochranné nebo nedostatek podnětů může mít za následek pomalejší vyzrání řeči.

Řeč je komplexní schopnost a obsahuje složitější strukturu rozdělenou do jazykových rovin:

- Foneticko-fonologická
- Morfologicko-syntaktická
- Lexikálně-sémantická
- Pragmatická

Foneticko-fonologická rovina

Pojednává o sluchovém rozlišování hlásek a jejich výslovnosti (fonemické diferenciaci a artikulaci). Schopnost rozlišování hlásek je zdlouhavý a nedokonalý proces, začíná se projevovat od šestého měsíce. Dítě rozlišuje všechny hlásky až po šestém roce s hraniční normou do osmi let. Sluchové rozlišování se vzájemně prolíná s výslovností, kdy dítě potřebuje rozlišovat hlásky a rozdíl mezi správným a nesprávným zněním. Výslovnost se vyvíjí od hlásek artikulačně nejjednoduchých např. P, B, M, T, D, N, až po hlásky nejobtížnější jako R, Ř, Z, S, C, Ž, Š, Č. Do pěti let považujeme dyslálii za fyziologickou, od pěti do sedmi let za prodlouženou fyziologickou, po sedmém roce je již málo pravděpodobné, že se výslovnost upraví spontánně.

Morfologicko-syntaktická rovina

Tato rovina se zaměřuje na užívání slovních druhů, tvarosloví a větosloví. S přibývajícím věkem se postupně rozvíjí jednotlivé slovní druhy, nejdříve dítě používá podstatná jména, slovesa, přídavná jména, osobní zájmena a číslovky. Po čtvrtém roce by dítě mělo zvládnout používat všechny druhy slov. Pokud u dítěte převažují dysgramatismy, tj. neobratnost v tvarosloví či větosloví i po čtvrtém roce života, může to naznačovat opoždění v řečovém nebo intelektovém vývoji.

Lexikálně-sémantická rovina

U dítěte se rozvíjí pasivní a aktivní slovní zásoba, která se vyjadřuje porozuměním a vyjadřováním se v řeči. Dítě, které pochopí / porozumí řeči, reaguje motorickou reakcí na určitý pokyn. Aktivní zásoba se začíná rozvíjet v roce a půl, učí se poznávat pomocí slov a označovat osoby a předměty. Dítěti pomáháme v rozvoji řeči pojmenováváním předmětů, které nás obklopují. Od roka a půl až dvou let dítě začíná klást první otázky „Kdo to je? „Co to je? a další otázky přicházejí mezi třemi až čtyřmi roky „Proč“? a „Kdy“?

Pragmatická rovina

Tato rovina se zaměřuje na užívání řeči, kdy by dítě mělo zvládnout si požádat či oznámit informaci, vyjádřit své vztahy, pocity, prožitky, události k usměrnění sociálních interakcí. Dalším projevem jsou konverzační schopnosti, tj. výměna rolí v dialogu či udržování tématu v rozhovoru. Součástí řeči je i neverbální komunikace, která je pro dítě velice obtížná k poznání. Důležitými body k rozvoji jsou posloupnost a také časovost. Dané schopnosti a dovednosti lze rozvíjet v určitých krocích v návaznosti od jednodušších po složitější, taktéž i při reedukaci. Každé dítě dozrává individuálně a v různém věkovém rozmezí, a proto je potřeba brát určité věkové hranice jen jako orientační body. Pokud u dítěte od tří let věku přetrvává vývojová nemluvnost tzv. vývojová dysfázie, je vhodné zpozornět a případně absolvovat psychologické, logopedické, foniatrické a audiologické vyšetření, v některých případech i neurologické vyšetření.

2.5 Sluchové vnímání a paměť

V průběhu předškolního období se zdokonaluje sluchové vnímání. Dítě navštěvuje mateřskou školu společně s dalšími vrstevníky, často však koncentrace dětí kolísá, a ne vždy vnímají instrukce, které se v danou chvíli požadují (Otevřelová, 2016). Postupně se vytváří důležité prostředky komunikace, které ovlivňují rozvoj řeči a abstraktní myšlení.

Vnímání figury a pozadí: Začíná se diferencovat v předškolním období, kdy dítě zaměřuje pozornost na jednotlivé zvuky z pozadí. Čím více je pozadí bohatší na zvuky, tím hůře se dítě dokáže koncentrovat na požadované vjemy a může tak vznikat neodlišení od zvukové figury a pozadí.

Naslouchání: Dítě se průběžně rozvíjí k větší koncentraci pozornosti. Již v útlém věku postupně rozlišuje zvuky ze svého okolí, naslouchá říkadlům, písničkám a krátkému příběhu s jednoduchým dějem. Před zahájením školní docházky by dítě mělo zvládnout vyslechnout pohádku a příběh.

Analýza a syntéza: Nejdříve dítě vnímá věty jako zdroj informace. Postupně můžeme tuto skupinu posilovat při práci s dětmi zařazením rytmizací, říkadél, rozpočítadel a členěním slov na slabiky. Dítě dokáže určit počáteční hlásku okolo pátého věku. Náročnější je pro dítě určování postavení hlásky na konci a uprostřed slova.

Diferenciace: Slouží k rozlišování a zároveň napomáhá ke správné výslovnosti u jednotlivých sykavek, měkkých a tvrdých souhlásek, znělých a neznělých souhlásek, krátkých a dlouhých samohlásek. Správné diferencování předchází správnému čtení a psaní.

Vnímání rytmu: Souvisí v rozlišování krátkých a dlouhých samohlásek.

Sluchová paměť: Již v předškolním věku se dítě učí zachytit, zpracovat a uchovat informace, které získává prostřednictvím sluchového ústrojí.

2.6 Základní matematické představy

Matematika podporuje a rozvíjí nejen myšlení, ale i logické uvažování. V předškolním věku si dítě potřebuje osvojit dovednosti, schopnosti a získat tak potřebné vědomosti. Pro nejlepší uchování informací a pojmů, je nejvhodnější postupovat od jednodušších až po složitější úkoly. Motorické dovednosti dítě podporují v manipulaci s předměty každodenní potřeby, kde může rozlišovat velikost, hmotnost, tvar a množství. Matematickým představám předchází i prostorové vnímání, které je předpokladem pro geometrii a aritmetiku a úzce souvisí s vnímáním času a časovou posloupností. Dále se na rozvoji podílí úroveň rozvoje řeči, kdy je důležité porozumět slovům, jejich významu a následnému používání. V neposlední řadě je důležitá podpora a souhra vnímání zrakového, sluchového a rytmu.

V průběhu vývoje základních matematických představ si dítě vytváří myšlenkové postupy, které využívá v porozumění matematickým pojmům, symbolům a vztahům mezi nimi. Dítě si pravidla osvojuje v podobě porovnávání, třídění a řazení předmětů. Základ vychází z předčíselných představ, na které navazuje určování množství a chápání číselné řady. Nedílnou součástí je schopnost koncentrace na úkol.

2.7 Sociální dovednosti, hra a sebeobsluha

Sociální dovednosti: pro dítě jsou nesmírně důležité lidské vztahy, kterých je součástí a uspokojuje si tak svoje citové a sociální potřeby (potřebu jistoty, potřebu pozitivní identity), zároveň jsou zdrojem sociálního učení (osvojování sociálních dovedností). Mezi první zkušeností dítěte patří uspokojení **potřeby životní jistoty**, kdy dítě vnímá bezpečí a důvěru, projevuje se u něj více odvahy a snáze se přiučí něčemu novému. V rámci **prosociálního chování** je dítě iniciativnější a pozornost od matky přechází k okolnímu světu a na kontakt

s lidmi. Jako další potřeba, která podporuje sociální vztahy je potřeba **pozitivní identity**, kdy dítě vnímá, že je součástí společenství, kde je mu důvěřováno, je mu nabídnuta pomoc, podpora, pochopení a má pro něj nějakou hodnotu (Bednářová, Šmardová, 2015). U dítěte se rozšiřuje okruh přátel, ale zároveň se projevují náhlé změny nálad z „nejlepšího přítele“ se obratem stává „hlavní nepřítel“. Snaží se být nezávislé na rodičích, touží se odpoutat a „být velké“, ale zároveň potřebují cítit vzájemnou blízkost rodičů (Allen, Marotz, 2002). Z tohoto zázemí se vyvíjí i identita dítěte. Pro uspokojování emocionálních a sociálních potřeb dítěte, pro proces sociálního učení a rozvoj sociálních dovedností je důležité: naladění, věnování pozornosti, přijetí, pochopení pro jeho potřeby, ponechávání prostoru a vymezování hranic.

Hra: Pro dítě je tou nejpřirozenější a nejdůležitější činností, skrze ni získává nové zkušenosti ze světa věcí, lidí a rozvíjí celou svoji osobnost. I vývoj hry má své zákonitosti, posloupnosti a časovosti. To, s čím si dítě hraje se mění s věkem.

V raném věku si dítě nejdříve trénuje obratnost rukou a celého těla, poté volně přechází k manipulaci se vším, co jej fascinuje dle zvuku a pohybu (vyhledává prolézačky).

V období mezi druhým a třetím rokem dítě začíná projevovat zájem o pohybové a manipulační hry, ale převažují paralelní hry, kdy dítě bývá nejčastěji v roli pozorovatele s občasným zapojením. Dítě vyhledává symbolické hry, kde napodobuje určité vzorce zkušeností a chování.

Mezi třetím a čtvrtým rokem děti s oblibou vyhledávají jezdící hračky, dále stavění z kostek, puzzle, modelování, malování a vyhledávají sociální vztahy.

Mezi čtvrtým, pátým a šestým rokem dítě potřebuje a vyhledává mnohem více pohybu a prostoru (častější změny a střídání ve hře s větším pocitem po nezávislosti). Dítě vyhledává hry se zapojením více účastníků, zdokonaluje se v manuálních činnostech, zvládá složitější dovednosti (hry s pravidly, didaktické hry). Velkým přínosem pro starší děti je aktivní spolupráce s mladšími dětmi, při nichž se starší dítě dle svých individuálních možností snaží vysvětlit a naučit mladší dítě, potřebuje vyvinout své úsilí a posílí tak i svoji mozkovou činnost (Koťátková, 2008). Hra se využívá i jako výchovný a terapeutický prostředek, u které se projevuje empatie, navazování kontaktu, spolupráce a řešení konfliktů.

Sebeobsluha: Zvládnutí hygieny, oblékání a stolování je důležitým prvkem a projevem k autonomii a kompetenci.

Autonomie u dítěte se projevuje ve snaze o samostatnost, která je důležitá pro vývoj jedince a učení.

Kompetence u dítěte se ztotožňuje se sebedůvěrou, důvěrou v to, co umí, zná a s vlastními schopnostmi. Dítě má přirozenou tendenci k pohybu, činnosti, napodobování a nezávislosti. Napodobuje vše, co dělají dospělí, toho je třeba využít k nácviku samostatnosti a v sebeobsluze. Začíná se v raném věku projevovat s výroky „já sám“, „já taky“. Pro dítě je klíčové, aby rodič byl trpělivý, vlídný, oceňoval snahu a povzbuzoval. Vhodné je zařazovat hravou formu učení.

Jestliže se dítě postupně rozvíjelo ve výše zmíněných oblastech lze dále hovořit o následujících termínech:

„Školní zralost a školní připravenost bývají často zaměňovány a oba vlastně vyjadřují určitý stav kvality vývoje dítěte, který by měl zaručit zvládnutí požadavků, které přinese vzdělávání na základní škole.“ (Kořátková, 2008, s. 112)

3 Metody pedagogické diagnostiky

3.1 Pozorování

Dle Čábalové (2011) je plánovité, cílevědomé a soustavné, kdy sledujeme konkrétní lidské projevy v různých podmínkách a směřujeme tak k analýze a vyhodnocení. Pozorování členíme na **introspekci** (cíleně vnímáme sami sebe) a **extrospekci** (pozorujeme jedince).

Extrospekce je dále členěna podle spoluúčasti pozorovatele na sledované pedagogické skutečnosti na (Čábalová, 2011):

- **zúčastněné pozorování** (jsme součástí činnosti skupiny) a **nezúčastněné pozorování**.
- další druhy se zaměřují na **přímé pozorování** (pozorovatel sleduje zkoumaný jev a proces) a **nepřímé pozorování** (zprostředkované jinou formou nebo osobou)
- dle časového hlediska můžeme členit na **longitudinální (dlouhodobé) a krátkodobé**.
- podle způsobu přípravy rozlišujeme na **strukturované pozorování** (do pozorovacího archu si zapisujeme zpozorované projevy) a **nestrukturované pozorování** (pozorujeme více jevů najednou nebo se zaměřujeme na konkrétní situace)

3.2 Rozhovor

Rozhovor neboli také interview. Používáme běžně ke komunikaci s účastníky vzdělávacích procesů, zejména v osobních rozhovorech, kde získáváme důvěrné odpovědi. Součástí rozhovoru mohou být uzavřené, polouzavřené a otevřené odpovědi, které se objevují u dotazníku (Zelinková, 2001).

Rozhovory dělíme na (Zelinková, 2001):

- **strukturovaný rozhovor**, kdy zjišťujeme pomoci cílených otázek a alternativy odpovědí, náš vytyčený bod.
- **nestrukturovaný rozhovor** znamená volné vyprávění, kdy nám mluvčí sděluje dané skutečnosti, které nám mohou dále posloužit

Otázky mohou být rozčleněny takto (Šmelová, Prášilová a kol., s. 193-194):

Přímé otázky např. „*Bojíš se tmy?*”

Nepřímé otázky pokládáme tak, aby bylo sníženo riziko sugesce (ovlivňování myšlení) např. „*Co děláš, když je v pokojíku při usínání tma?*”

Pomocí **projektivní otázky** je umožněno se identifikovat s vrstevnickou skupinou, např. „*Bojí se děti tmy? A co ty?*”

V průběhu rozhovoru je vhodné si poznamenat důležité momenty, které pedagog v závěru vyhodnotí jako výstup z jednání. Dítě by mělo mít dostatek prostoru pro své vyjádření, získané informace se stávají důvěrnými pro výzkumníka (Zelinková, 2001).

3.3 Dotazník

Dotazník je výzkumný nástroj, jehož úkolem je získat v písemné podobě data obvykle od velkého počtu subjektů (Průcha, 2014). Získaná hodnota a platnost informací z dotazníku je vyplývající z přípravy při zadávání i vyhodnocení údajů. Stanovený cíl nám napomáhá při vytváření dotazníku a typu otázek. V úvodu nalezneme vytyčené cíle dotazníku a pokyny k vyplnění, druhá část je strukturována otázkami, které zdůrazňují význam pro řešení celé problematiky. V závěru dotazníku nalezneme poděkování za spolupráci všem respondentům při řešení problému (Zelinková, 2001).

Dotazník obsahuje následující stupně dělení (Zelinková, 2001):

- uzavřené (nabídneme jednotlivé alternativy odpovědi)
- polouzavřené a otevřené

Dotazníky v mateřských školách jsou určeny pro zákonné zástupce dětí a zároveň jsou vhodnou metodou sběru dat. Paní učitelky si vytváří vlastní nestandardizované dotazníky, které jim slouží pro potřeby vnitřního hodnocení mateřské školy např. jako zpětná vazba od zákonných zástupců na vzdělávání v mateřské škole (Syslová, Kratochvílová a Fikarová, 2018).

3.4 Anamnéza

Podle Kroupové (Kroupová a kol., 2016):

(anamnésis - řec. rozpoznání) se jedná o „Diagnostickou nebo výzkumnou metodu, která se zaměřuje na získávání a shromažďování údajů o jedinci z oblasti jeho zdravotní, sociální, ekonomické, pedagogické, rodinné aj.“

V mateřské škole je běžně využívanou metodou. Mezi nejzásadnější se řadí osobní, rodinná a školní anamnéza (Syslová, Kratochvílová a Fikarová, 2018).

Osobní anamnéza: V průběhu pedagogického procesu se učitel setkává s osobní anamnézou u dětí a díky ní získává užitečné informace o dítěti a jeho průběhu vývoje. Sleduje i zdravotní stav – nemocnost dítěte, úrazy, kvalitu spánku, stravovací návyky (nechutenství), alergie a případné další diagnózy.

Rodinná anamnéza: Doplnuje osobní anamnézu. Získáváme základní informace o rodině, naznačuje se způsob a styl výchovy, vztahy v rodině, sourozenci, jak se dítě projevuje v domácím prostředí apod. Přináší učitelům cenné informace ve snaze pochopit jednání dítěte v určitých situacích a lépe překonat adaptační obtíže, pokud je tomu tak.

Školní anamnéza: Sleduje otázky vývoje dítěte v podmínkách institucionální výchovy. Ukazatel pojednává o vstupu dítěte do mateřské školy, jak se projevovalo vzhledem k dětem, učitelkám, jaké byly reakce na kolektiv dětí a režim v mateřské škole.

3.5 Kresba

Dítěti umožňuje spontánní či tematicky laděné vyjádření. Na kresbu můžeme dále nahlížet jako na jistou podobu analýzy produktu dítěte a využívá se i diagnostickým účelům. Z kresby lze rozpoznat vývojovou úroveň dítěte, vnímáme senzomotorickou koordinaci (jemnou motoriku, naznačuje také laterální), vizuomotoriku, dále i rozumové schopnosti, emoční prožívání a typ osobnosti dítěte (Bednářová, Šmardová, 2015). K diagnostickým účelům v předškolním věku je kresba zaměřena např. na kresbu rodiny, postavy, domu, stromu aj. Na základě kresby lze odvodit stupeň vývoje dítěte, ale nelze ji vnímat jako výsledný prvek dítěte, ale spíše jako doplněk diagnostické metody (Vágnerová, Lisá, 2021).

4 Praktická část

4.1 Cíle a cílová skupina výzkumného šetření

Cílem praktické části bakalářské práce je vytvořit diagnostický záznamový list dítěte na základě metodik publikovaných v:

- Diagnostika dítěte předškolního věku (Bednářová, Šmardová, 2015)
- Z předškoláka školákem (Pugnerová, Dušková, 2019)
- Diagnostika předškoláka (Klenková, Kolbábková, 2002)

Cílem je vytvořit takový záznamový list, který bude srozumitelný pro pedagogy, efektivně využitelný a práce s ním nebude časově ani obsahově náročná v praxi. Záznamový list splňuje všechny náležitosti a parametry metodik uvedených v publikacích výše.

U cílové skupiny dětí jsem na základě vytvořeného diagnostického listu ověřovala, zda jejich vědomosti, dovednosti a schopnosti odpovídají předškolnímu věku.

Průběžné diagnostikování dětí probíhalo v období od roku 2019 do ledna 2022. Zaznamenané pokroky byly vyhodnoceny vždy na konci školního roku s doporučením pro posílení další práce s dítětem. Vstupní diagnostické šetření jsem provedla se sedmi dětmi téhož věku z celkového počtu 25 dětí na třídě. Z šetření vyplynuly zajímavé výsledky čtyř dětí, které byly inspirací a přiměly mě tak k dalšímu pozorování těchto jedinců v jejich rozvoji. Vybrala jsem si chlapce, kteří navštěvovali vesnickou mateřskou školu od věku 3 let. Chlapce jsem zkoumala do věku 6 let. Ve zkoumané skupině převažují chlapci, jelikož v roce 2019 bylo přijato k zápisu více chlapců než dívek (konkrétně 6 chlapců a 1 dívka). Dívku jsem nezvolila jako vzorek do svého výzkumného šetření z důvodu, že jsem neshledala v jednotlivých oblastech jejího vývoje výraznější rozdíly využitelné pro pedagogickou diagnostiku.

Vývoj byl zaznamenáván do vytvořených diagnostických listů dítěte. Pro účely výzkumného šetření jsem využila pedagogicko-diagnostických metod a postupů k zjištění případné nevyzrálости dítěte v určitých oblastech např. grafomotoriky, kognitivní schopnosti, emoční nestability, sociální dovednosti, fyzické, zrakové a sluchové nevyzrálости, která by mohla značně ovlivnit školní připravenost před zahájením povinné školní docházky.

Ze záznamového archu lze přehledně zjistit případné odchylky v oslabených dílčích funkcích, které mohou být způsobené nevyzrálostí dané oblasti. Oslabenou oblast můžeme včas posílit a reedukovat, aby dítě mohlo být připraveno pro vstup do ZŠ. Pakliže je diagnostikováno

více narušených oblastí a nedaří-li se jejich nápravě v posledním školním roce, může být pedagogem doporučen OŠD² a na základě spolupráce s rodinou doporučena návštěva školského poradenského zařízení.

Výzkumné šetření probíhalo v Mateřské škole Moravská Huzová. Provoz mateřské školy byl zahájen v roce 1975. Budova MŠ se nachází přímo v centru vesnice. Třída je heterogenní ve věku dětí od tří do sedmi let. Jedná se o venkovskou školu s dlouholetou tradicí a koncepčním zaměřením na školu tzv. „rodinného typu“. To znamená, že působení a práce pedagogů směřuje a vede děti k tomu, aby děti měly v průběhu školní docházky v MŠ především pocit jistoty, bezpečí, lásky, porozumění a sounáležitosti s vesnicí. Usilujeme o všestranný rozvoj dítěte a jeho osobnosti. Vedeme jej k vzájemnému respektu, soucitu a pomoci druhým, je-li to třeba. Klidná lokalita vesnického prostředí umožňuje a nabízí seznámení s okolím a přírodou, pohybové aktivity, relaxaci i poznání. V průběhu roku nabízíme pestrý program činností a akcí v odpoledních hodinách, do kterých se mohou zapojit rodiče se sourozenci dětí i prarodiče.

4.2 Použité metody

Ve své bakalářské práci používám metodu kvalitativního výzkumného šetření, kde vycházím z publikací uvedených v kapitole 1.1. Tato metoda se výběrově zaměřuje na cílovou skupinu dětí a individuálně přistupuje ke každému jedinci dle jeho potřeb.

Za pomoci dostupné metodiky a souboru záznamových archů probíhala rozsáhlá kontinuální a longitudinální³ diagnostika v určitém věkovém období dítěte, získané poznatky a dovednosti dětí jsou zaznamenány v tabulkách.

K naplnění stanovených cílů jsem využívala následující postupy kvalitativního výzkumu (Zelinková, 2001):

- metoda polostrukturovaného rozhovoru
- zúčastněné pozorování
- kazuistika

Než se začneme diagnostikou dítěte zabývat, je žádoucí nejdříve analyzovat potřeby dítěte, navázat vztah s rodinou, poznat ji, jelikož rodina je pro dítě základní stavební kámen. Důležité je u dítěte rozlišit jeho osobnost, charakter, již získané znalosti a stanovit si cílový bod

² Odklad školní docházky

³ dlouhodobý

naší diagnostické práce. Stejně důležité je včasné rozpoznání slabších míst, které lze rozvíjet, podněcovat a tím postupně snižovat jejich vliv. Výše uvedenou metodikou jsem diagnostikovala vytyčenou skupinu dětí ve vývojových oblastech v průběhu jejich věku od 3-4 let, 4-5 let a 5-6 let.

4.3 Průběh šetření

Dle výše zmiňovaných metod diagnostiky lze zjistit a vyhodnotit cílovou skupinu dětí a poskytnout tak zpětnou vazbu na základě strukturovaného rozhovoru, pozorování a kazuistiky. Diagnostické šetření probíhalo v MŠ longitudinálně po dobu tří let docházky dětí. Výsledky ze šetření čtyř dětí jsou průběžně zaznamenávány do tabulky a poté vyhodnoceny na konci školního roku (viz Přílohy č.1- č.4). Zjišťujeme pokroky, kterých bylo docíleno při jednotlivých diagnostických úkolech i metodách, které byly zařazovány systematicky a v delším časovém horizontu, ale sledujeme i jisté nerovnoměrnosti ve vývojových obdobích s vrstevníky dětí. Zjištěné výsledky byly přínosné pro pozorování jednotlivých jedinců v jejich vývoji a jsou rozhodující pro školní zralost a připravenost na vstup do první třídy.

V kazuistické studii je zahrnut vstupní rozhovor s rodiči dětí, který proběhl v průběhu adaptačního období dítěte na mateřskou školu. Rozhovor byl strukturalizovaný a otevřený, nesl se tedy ve vstřícném a klidném duchu. Informace směřovaly k osobní anamnéze zjišťující zdravotní stav dítěte, průběh těhotenství, porod (míry a váha dítěte), charakter dítěte a jeho potřeby, sebeobsluhu, stravovací návyky, potřeby odpočinku, hygienické návyky a vztahy s vrstevníky. V rodinné anamnéze doplňujeme záznamy, jakého typu jsou rodiny, počet sourozenců, jak rodina tráví společně čas. Diagnostikování dítěte bylo zaznamenáno do tabulky. Nejčastěji se zaměřujeme na spontánní pozorování, rozhovory s vrstevníky i dospělými, dále v průběhu vzdělávacích činností, kde můžeme zjišťovat učební pokroky a v neposlední řadě sledujeme zrání dítěte ve vývojové oblasti tělesné, psychické a emočně-sociální. Sledujeme všestranný rozvoj jedince, nelze pozorovat a hodnotit izolovaně. Získané informace v průběhu docházky dítěte do mateřské školy slouží k poznání dítěte, a tedy i vytváření příznivých podmínek k jeho rozvoji v podobě podnětné vzdělávací nabídky. Výstupem diagnostické činnosti je zpracování informací před vstupem do základní školy.

V následující tabulce uvádím roky narození chlapců, kteří byli zařazeni do výzkumného šetření dle věku. Pro jednoho z chlapců je pedagogy sestaven Plán pedagogické podpory. Chlapci pocházejí z úplných rodin a jsou přibližně stejného věku s odstupem jednoho měsíce až tři čtvrtě roku.

Chlapci	Rok narození
Dítě č.1	leden 2016
Dítě č.2	duben 2016
Dítě č.3	červen 2016
Dítě č.4.	srpen 2016

Tabulka č.1: Roky narození diagnostikovaných chlapců.

V každé kazuistice je popis pedagogické diagnostiky a její průběh od 3 let do 6 let docházky dítěte navštěvující mateřskou školu.

Rozčlenění dětí		Školní docházka v MŠ		
Jméno	narozen	2019/2020	2020/2021	2021/2022
Dítě č.1	leden 2016	3-4 roky	4-5 let	5-6 let
Dítě č.2	duben 2016	3-4 roky	4-5 let	5-6 let
Dítě č.3	červen 2016	3-4 roky	4-5 let	5-6 let
Dítě č.4	srpen 2016	3-4 roky	4-5 let	5-6 let

Tabulka č.2: Docházka diagnostikovaných chlapců v letech 2019–2022.

Ve vstupním diagnostickém procesu byly sesbírány poznatky, které nás zaujaly a přiměly k další práci s dítětem. Zjišťovalo se, zda získané poznatky nenaznačují nějaký problém nebo nepřispívají k obtížím. Průběžná diagnostika byla evidována v průběhu předškolního vzdělávání v MŠ. Nasbírané diagnostické údaje byly využívány zvolenými metodami a nástroji, v podobě vzdělávacích nabídek a her, které probíhaly individuálně či ve skupinách, každý den v MŠ. Většina úkolů byla motivována zábavnou formou.

Diagnostiku se snažíme pojmout komplexně. Získané informace analyzujeme v různém čase v různých kontextech, více metodami nebo z postřehů od jiných osob na třídě. Osvědčily se zahrnout kratší vzdělávací chvílky, kdy jsme předcházeli kolísání pozornosti a únavě. Pokroky v jednotlivých oblastech jsou uvedeny viz. tabulky a grafy. Vyhodnocení a interpretace

dat slouží jako výstupní dosažené znalosti, vědomosti a dovednosti dítěte. Výše zmíněný postup je zachycen v jednotlivých kazuistikách.

Ze vstupních diagnostik bylo zjištěno, že:

- U dítěte č.1 jsme zjistili nerovnoměrný vývoj ve většině oblastech dítěte.
- U dítěte č.2 pozorujeme chlapce drobného vzrůstu a zjišťujeme špatné stravovací návyky oproti svým vrstevníkům.
- U dítěte č.3 se objevuje v popředí slabá jemná motorika ve spojitosti s hrubou motorikou a emoční nestabilitou.
- U dítěte č.4 zjišťujeme slabší sluchovou a zrakovou percepci přenosu informací a pomalé tempo dítěte.

4.4 Kazuistické studie

V následujících podkapitolách uvádím jednotlivé kazuistické studie zkoumaných dětí.

4.4.1 Kazuistická studie č. 1

Dítě č.1 (narozen: leden 2016)

Rodinná anamnéza: Rodina úplná, otec středoškolské vzdělání, matka vysokoškolské vzdělání, nemá sourozence.

Osobní anamnéza: První těhotenství (rizikové), porod v termínu (císařským řezem), Váha: 3400 g, kojení 4. měsíce, motorický vývoj v normě, opožděný vývoj řeč, žádné závažnější úrazy. Dítě se bez obtíží adaptovalo na režim dne, chování tiché, velice fixován na matku, častá nemocnost.

Školní anamnéza: Vstupní vyšetření (únor 2019)

Jemná a hrubá motorika, grafomotorika: **Jemná motorika:** Neprojevoval zájem o manipulaci s drobnými předměty (navlékání korálků, modelování, kreslení, stříhání). **Hrubá motorika:** Nekoordinované pohyby při pohybu, nezvládal aktivity přiměřené věku (skoky snožmo, při chůzi nahoru do schodů nestřídal nohy, nepřeskočil nízkou překážku), při společných hrách s pravidly se nechtěl zúčastnit. **Grafomotorika:** Nesprávné a křečovitě

držení tužky (kladívkový úchop⁴), kostrbatý tah svislé a vodorovná čáry dle předlohy zvládal s velkou dopomocí, neprojevoval žádný zájem o kresebné náčiní, kresba v podobě čáranic.

Zrakové vnímání: Samostatně ukázal a přiřadil základní barvy, nezvládal poskládat jednoduchý obrázek ze 2-4 dílků. Nespolutopodílel se na zážitcích s dětmi. Spíše v roli pozorovatele.

Sluchové vnímání: Nedokázal říct větu ze tří slov dle svých možností. Uposlechnul pokynu.

Vnímání prostoru: Velice slabá prostorová orientace při hledání předmětů v prostoru, neporozuměl pojmům nahoře a dole.

Základní matematické představy: S dopomocí slovního pokynu třídil jednoduché protiklady. Nedokázal napočítat do tří. Nepojmenoval tvar kruhu.

Řeč (myšlení): Řeč aktivně nevyužíval, velmi špatná výslovnost s dysgramatismy, dorozumíval se gestikulačními znaky, malá slovní zásoba. Neporozuměl pokynům a nedokázal odpovědět na jednoduché otázky. Nedokázal reprodukovat jednoduchou říkanku. Nezapojoval se do společných rozhovorů s dětmi.

Sociální dovednosti: Nedokázal se odloučit od matky, nezačleňoval se do kolektivu.

Sebeobsluha (samostatnost): Značná míra spolupráce pedagoga při oblékání (nevěděl co si obléknout dříve a co poté), stolování zvládal, nesprávný úchop lžice, nedokázal si říct o pomoc.

Hry: Volné individuální hry na koberci s auty, neprojevoval zájem o zapojení do hry, spíše v roli pozorovatele.

Níže následují vyhodnocení dítěte na konci každého školního roku. Vyhodnocení lze nalézt také v Příloze č. 1.

Pedagogická diagnostika na konci školního roku 2019/2020

U dítěte č.1. v průběhu druhého pololetí se objevoval velmi mírný posun ve vývojových oblastech, zejména ve zrakovém, sluchovém a prostorovém vnímání dále v matematických představách, kognitivní myšlení a v sociálních dovednostech. V dalších oblastech byl stav neměnný. Řeč dyslalická, nesprávné vyvozování hlásek, neobratná motorika mluvidel.

Doporučení: *Vyšetření fonemického sluchu a návštěva klinického logopeda.*

⁴ křečovitě (spastické) držení, ruka ještě není uvolněná, objevuje se zpravidla u dětí, které začínají chytat tužku

Pedagogická diagnostika na konci školního roku 2020/2021

Chlapec začal být obratnější v hrubé motorice a postupně se zapojoval se částečně do společných her. Nastalo mírné zlepšení v sociálních dovednostech, kdy začal navazovat přátelství s jeho novým kamarádem a s dopomocí se dokázal odpoutat od dospělého osoby. V jemné motorice byl slabší při manipulaci s drobnými předměty, působil nemotorně, křečovitě držení psacího náčiní a neuvolněné rameno. Nevyhledával a vyhýbal se činnostem podporující jemnou motoriku. Kresba se rozvinula do podoby hlavonožce, ale nutná slovní dopomoc při kreslení. Začala spolupráce s logopedem a objevovalo se mírné zlepšení v řeči a dorozumívání se s vrstevníky. Nastalo zlepšení i v sebeobsluze, pamatoval si již správný postup a techniku při oblékání. U stolování zatím nezvládal manipulovat s příbory. S velkou dopomocí dětí a pedagogů se začlenil do hry. Ostatní oblasti byly velmi podporované pedagogem, objevovaly se velmi mírné pokroky.

Doporučení: *Posilovat a podporovat rozvoj, kde chlapec dosahuje nižších hodnot. Objevuje se v určitých oblastech vývojová stagnace. Posilovat zejména jemnou motoriku při manipulaci s drobným materiálem, rukodělné práce a techniku stříhání. Zařazovat více grafomotorická cvičení a uvolňovací cvičení (např. solení a kresba do krupice, kresba na velký arch papíru). Ve zrakovém vnímání se více zaměřit na figuru a pozadí s pojmenováním předmětům, které je obklopují a posilují paměť. Více v návaznosti podpořit sluchové a řečové dovednosti, aby se dítě více rozvíjelo v oslabených oblastech. Spolupráce rodiny s logopedem. Prostorovou orientaci s umístěním předmětů do prostoru a určování poloh, dokázat se orientovat ve známém prostředí, vnímat čas podle opakujících se algoritmů (harmonogram dne v MŠ, dny v týdnu, opakování ročního období).*

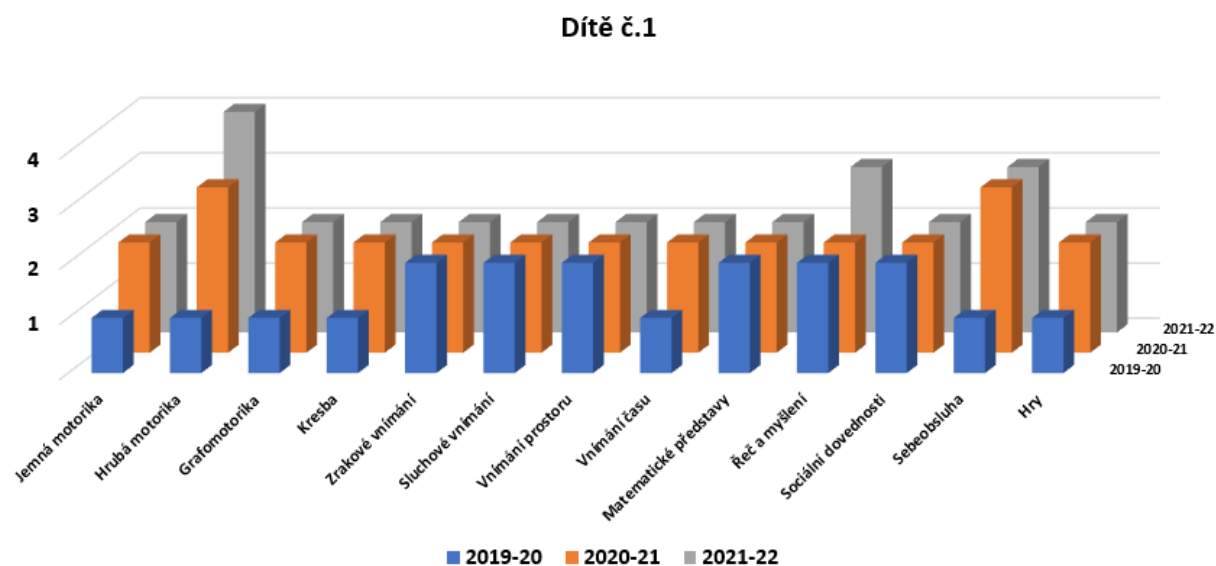
Pedagogická diagnostika na konci školního roku 2021/2022

Z diagnostických úkolů vyplynulo, že u dítěte se objevují větší problémy v oblastech všestranného rozvoje. U dítěte vnímáme značný posun v hrubé motorice. Chlapec se rozvíjí pomaleji v postupných krocích dokonce v některých vývojových oblastech byl vývoj pozastaven. Dítě se jeví jako nezralé pro zahájení školní docházky.

Doporučení: *Zaměřit se na oslabené motorické schopnosti a dovednosti jemné motoriky (jemná motorika mluvidel, motorika očních pohybů, grafomotoriky), oslabené zrakového vnímání (zrakové rozlišování, zraková paměť) a sluchového vnímání (sluchová diferenciacce, analýza-syntéza počátečních písmen, vnímání rytmu), časoprostorovost, nezralost v matematických*

představách (číselné představy), slabá receptivní a expresivní složka. Doporučeno vyšetření ve školském pedagogickém zařízení.

Graf č.1 znázorňuje vývoj dítěte v uvedených oblastech. Dítě je hodnoceno na čtyřstupňové škálové stupnici vždy na konci školního roku po dobu docházky v mateřské škole.

Graf č.1: Vývoj dítěte č. 1 – výsledky diagnostiky dítěte.

4.4.2 Kazuistická studie č. 2

Dítě č.2 (narozen: duben 2016)

Rodinná anamnéza: Rodina úplná, otec odborné učiliště, matka vysokoškolské vzdělání, sourozenec – sestra o 3 roky starší. Oba rodiče vyššího věku 180 cm.

Osobní anamnéza: Druhé plánované těhotenství, porod v termínu a spontánní, váha: 3100 g, kojen 8 měsíců, vývojové oblasti v normě, odchylky se objevují v růstovém vývoji, vyšetřeno pediatrem. Obtíže se stravováním v MŠ, odmítal jídlo jíst, protože mu nechutná, vyhledával jen oblíbená jídla. Dítě se bez obtíží adaptovalo v MŠ. Chlapec byl klidný, zvědavý, správně se vyjadřoval, slovní zásoba přiměřená věku dítěte. Rád se zapojoval do činností dle individuálních možností.

Školní anamnéza: Vstupní vyšetření (květen 2019)

Jemná a hrubá motorika, grafomotorika: **Jemná motorika:** Vyhledával činnosti podněcující jemnou motoriku – modelování, hry s pískem a hříbečková mozaika. Projevoval zájem ve snaze o stříhání, dopomoc pedagoga. **Hrubá motorika:** Dobré pohybové dovednosti, zvládal skoky snožmo, při chůzi nahoru střídal nohy, při chůzi ze schodů se nedařilo střídat nohy. **Grafomotorika:** Správný úchop tužky, silný tlak na podložku, napodobil svislou a vodorovnou čáru dle předlohy.

Zrakové vnímání: Ukázal, přiřadil a pojmenoval všechny barvy (kromě fialové a šedé), vyhledal předmět na obrázku podle slovního pokynu i dle předlohy. Rozlišil obrázky v řadě dle velikosti. Prohlížel si obrázkové knížky a zajímal se o nové informace v encyklopediích, vyhledával pozornost pedagoga při bádání v knihách. Rád skládal puzzle (byl u činnosti velice pečlivý a soustředěný).

Sluchové vnímání: Zvládal zopakovat větu ze 3 slov. Uposlechnul pokynu, naslouchal příběhu.

Vnímání prostoru: Dobře se orientoval ve známém prostředí, věděl, kde hračky mají své místo.

Základní matematické představy: Dovedl užívat jednoduché protiklady a třídit dle barvy, dokázal napočítat do tří.

Řeč (myšlení): Pojmenoval většinu věcí, čím byl obklopen a dokázal vysvětlit k čemu slouží, reprodukoval jednoduché říkanky, aktivně používal řeč ke komunikaci, nevěděl jména rodičů.

Sociální dovednosti: Dovedl se odloučit od matky, do třídy přicházel se svojí sestrou, která mu byla oporou, hrál si s vrstevníky, byl schopný a dokázal spolupracovat s ostatními.

Sebeobsluha (samostatnost): Dopomoc pedagoga při oblékání, správný úchop lžice, ale nastaly velké problémy s jídlem, odmítal jíst stravu v MŠ (pomazánky, přílohy, ovoce a zeleninu).

Hry: S oblibou stavěl z kostek, skládal skládačky, vymýšlel různé dráhy a hry přiměřené věku.

Níže následují vyhodnocení dítěte na konci každého školního roku. Vyhodnocení lze nalézt také v Příloze č. 2.

Pedagogická diagnostika na konci školního roku 2019/2020

Dítě č.2 se průměrně rozvíjelo ve vývojových oblastech. Chlapec se dobře orientoval v prostoru a vnímal změny, pojmenovával a vyhledával. Chlapec odlišoval předměty ve svém okolí podle tvaru, barvy i na obrázku. Řeč se rozvíjela do vět, objevovala se aktivní slovní zásoba, postupně začal skloňovat a časovat, podněcoval paměť a myšlení při úkolech. Dobře se adaptoval do kolektivu a zapojoval se do her s vrstevníky.

Doporučení: *Rozvíjet a posilovat grafomotorické cvičení a kresbu postavy. Podpořit větší samostatnost v oblékání, vyšetření pediatrem, ve spolupráci s rodiči byly v řešení stravovací návyky a životospráva dítěte.*

Pedagogická diagnostika na konci školního roku 2020/2021

Chlapec se projevil jako pohybově nadaný a zdatný ve sportu. Matematické představy zvládal bez obtíží. Byl rozvážný při výběru činností, v kognitivní oblasti se rozvíjela představivost a fantazie, verbálně i neverbálně se rozvíjel dle věku dítěte. Začínal rozlišovat vyhraněný čas pro hru a činnost.

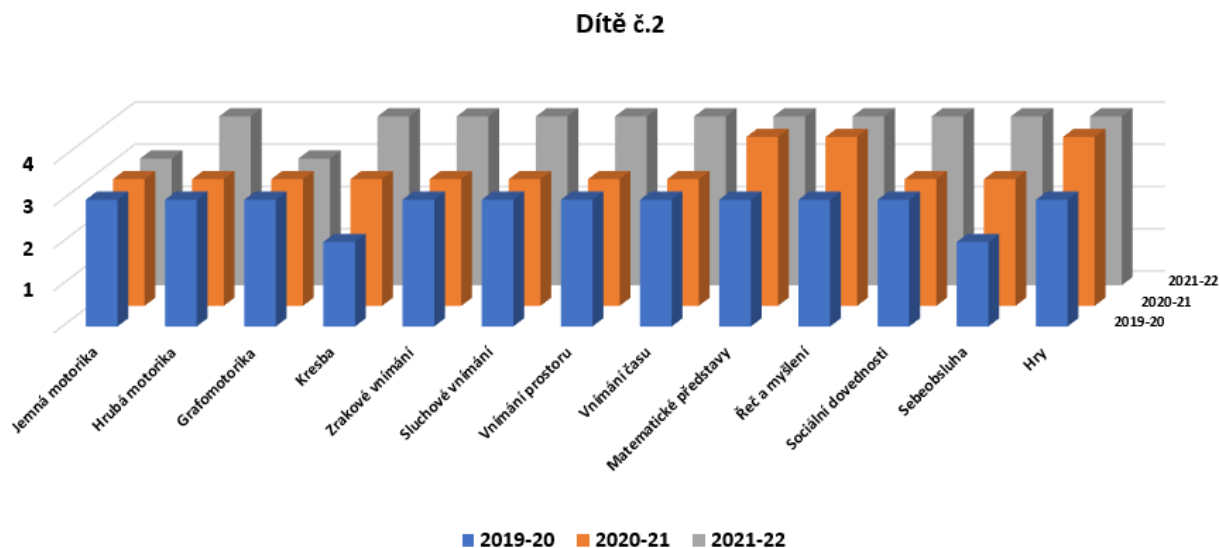
Doporučení: *Posilovat jemnou motoriku se zaměřením na uvolňovací grafomotorická cvičení (lehký tah po papíře, stříhání a rozvíjet kresbu). Ve zrakovém vnímání posilovat zrakovou diferenciaci v rozlišování detailů a rozdílů. Fixovat směrovost zleva-doprava. Ve sluchovém vnímání procvičovat počet slabik nápodobu rytmu. Aktivněji zařazovat chvíle na určování polohy v prostoru, podněcovat zajímavými úkoly. Spolupráce s logopedem ve tvoření hlásek R a Ř. Vnímání času lze upevňovat algoritmy po sobě jdoucí s pojmenováním činností v průběhu dne. Ve stravování mírné zlepšení, růstový vývoj pozastaven na 95 cm, spolupráce s rodinou při dalších postupech. Postupně vyžívání do předškolního věku při volbě hry a úkolu.*

Pedagogická diagnostika na konci školního roku 2021/2022

Z výstupního hlediska na konci školního roku se objevuje plynulý všestranný rozvoj jedince. Stravovací návyky se mírně zlepšily, strava dítěti byla přizpůsobována na žádosti rodičů. Dítě se jeví jako zralé pro vstup do ZŠ.

Doporučení: *Dále i dítěte rozvíjet jemnou motoriku a uvolňovací grafomotorická cvičení. Důslednost a spolupráce rodičů při životosprávě dítěte. Doporučena konzultace s pediatrem z důvodu fyzické zralosti.*

Graf č.2 níže znázorňuje vývoj dítěte v uvedených oblastech. Dítě je hodnoceno na čtyřstupňové škálové stupnici vždy na konci školního roku po dobu docházky v mateřské škole.

Graf č. 2: Vývoj dítěte č. 2 – výsledky diagnostiky dítěte.

4.4.3 Kazuistická studie č. 3

Dítě č.3 (narozen: srpen 2016)

Rodinná anamnéza: Chlapec vyrůstá v úplné rodině. Otec i matka absolvovali vyšší odborné vzdělání. Chlapec má sourozence – bratr o 2 roky starší.

Osobní anamnéza: Druhé plánované těhotenství, porod v termínu a císařským řezem, váha: 3500 g, kojen 6 měsíců, vývojové oblasti v normě, začal chodit ve 12. měsíci. Kolem druhého roku opakoval slova a vytvářel jednoduché věty. Dítě tiché, hrával si v MŠ se svým bratrem, postupně se adaptoval na režim dne v MŠ. Chlapec byl spíše v roli pozorovatele, pokud se něčeho bál nebo si nevěděl rady požádal raději o pomoc svého bratra.

Školní anamnéza: Vstupní vyšetření (září 2019)

Jemná a hrubá motorika, grafomotorika: **Jemná motorika:** Příliš neprojevoval zájem o činnosti podporující jemnou motoriku u stolečku, spíše si hrával na koberci s auty, s dřevěnými kostkami a stavebnicemi. **Hrubá motorika:** Byl neobratný, spíše se nezapojoval do pohybových her a cvičení, nezvládal jednoduché úkony (skoky snožmo, při chůzi do schodů nahoru a dolů nestřídal nohy). **Grafomotorika:** Neprojevoval zájem o kresebné náčiní ani o stříhání, nesprávný úchop tužky, silný tlak na podložku, kostrbatý tah tužkou po papíře.

Zrakové vnímání: Dokázal přiřadit a pojmenovat základní barvy, vyhledal předmět na obrázku, nerozlišil obrázek v řadě dle velikosti, poskládal jednoduché puzzle, rád si prohlížel obrázkové knížky a všiml si změn ve svém okolí.

Sluchové vnímání: Zvládal zopakovat větu ze 3 slov. Uposlechnul pokynu, naslouchal příběhu. Dokázal rozpoznat zvuky, ale bylo pro něj obtížné předat krátký vzkaz.

Vnímání prostoru: Dobře se orientoval ve známém prostředí, uměl si po sobě uklidit hračky na své místo.

Základní matematické představy: S dopomocí užíval jednoduché protiklady a třídil dle barvy, dokázal napočítat do tří a nepoznal tvar kruhu.

Řeč (myšlení): Pojmenoval většinu věcí, čím byl obklopen a dokázal vysvětlit k čemu slouží. Rád mluvil o svých zážitcích, co viděl nebo dělal. Reprodukoval jednoduché říkanky, aktivně používal řeč ke komunikaci. Věděl jména rodičů.

Sociální dovednosti: Dovedl se odloučit od matky, do třídy přicházel se svým bratrem, často s ním vyhledával hry a přiučoval se tak novým věcem v MŠ. Chlapec byl schopný spolupracovat. Pro okolí byl zdvořilý – poděkoval, poprosil, přivítal se s paní učitelkou i s kamarády. Nedokázal si však říct o pomoc, pro radu šel za bratrem.

Sebeobsluha (samostatnost): Dopomoc pedagoga při oblékání, činili mu obtíže postupu při oblékání (co si obléknout dříve a co potom), správný úchop lžice.

Hry: Vyhledával konstruktivní hry s kostkami, auty s vláčko-dráhou a zajímal se o vlaky. Rozvíjel dramatické hry v převlecích např. na lékaře, prodavače.

Níže následují vyhodnocení dítěte na konci každého školního roku. Vyhodnocení lze nalézt také v Příloze č. 3.

Pedagogická diagnostika na konci školního roku 2019/2020

Dítě č.3 průběžně rozvíjelo jemnou motoriku při manipulativních činnostech a konstruktivních hrách (stavebnice, kostky, navlékání korálků). Postupně byly zařazovány grafomotorické cvičení, které příznivě napomáhaly chlapci (kresba na velký arch papíru nebo na tabuli, solení krupice, přelévání vody apod. Chlapec byl všímavý, dokázal vnímat změny ve svém okolí a zajímal se o různé typy her. Orientoval se v prostoru a ve vnímání času dle svých individuálních možností. Získané matematické dovednosti byly v normě. Řeč přiměřená věku, často vyprávěl své zážitky. Sebeobsluha a hra přiměřená věku dítěte.

Doporučení: *Podporovat a rozvíjet dítě více při činnostech v hrubé motorice i průpravném cvičení. Zařazovat grafomotorická cvičení na uvolnění ramene a postupné seznámení s nůžkami. Vhodné je podporovat sluchové vnímání – krátké předání vzkazu, vnímání zvuků z okolí.*

Pedagogická diagnostika na konci školního roku 2020/2021

Dítě prokazuje zlepšení ve zrakové percepci a vnímání prostoru. Zlepšil se v matematických představách. Řeč, sebeobsluha a hra je přiměřená věku dítěte.

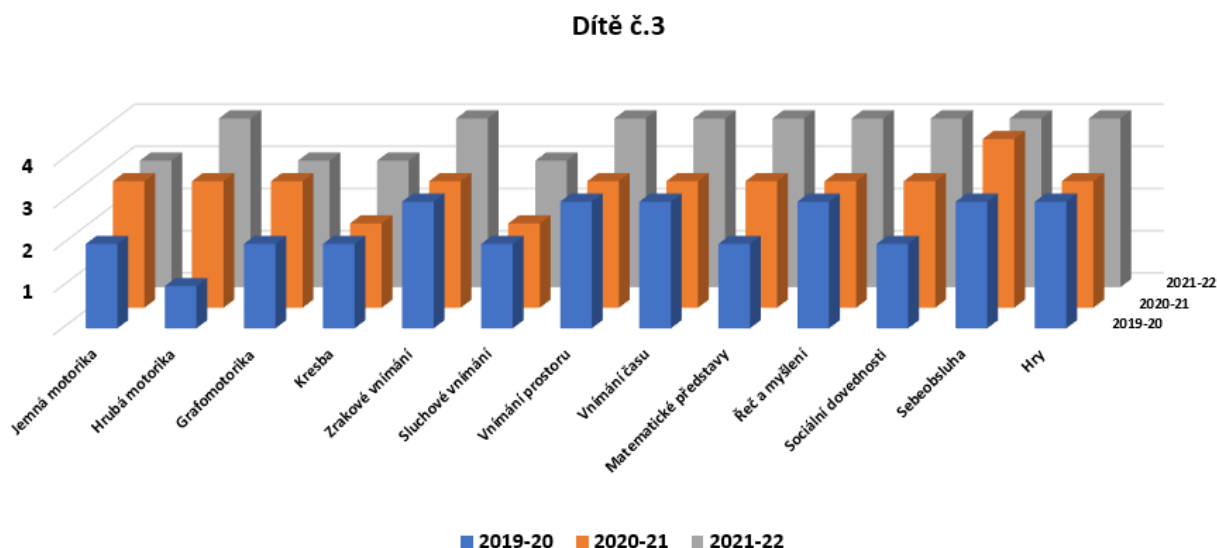
Doporučení: *Dítě podporovat a stimulovat v jemné a hrubé motorice, chlapec má zájem se zlepšovat ve svých výkonech. Sluchové vnímání slabší v naslouchání, reprodukci a vnímání rytmu. Matematické dovednosti posilovat v porovnávání předmětů, dle jejich charakteristických rysů. Sociální stránku dítěte posílit zejména v budování důvěry a požádání o pomoc dospělého bez velké návaznosti na staršího bratra. Emočně nestálý při vyrovnávání se s prohrou.*

Pedagogická diagnostika na konci školního roku 2021/2022

Výsledky z diagnostických úkolů prokazují vývojový pokrok dítěte, avšak zůstáváme obezřetní ve výsledném hodnocení, navrhuje posouzení školní zralosti ve školském pedagogickém zařízení. Zákonní zástupci hodnotí dítě objektivně, ale byli by rádi pro nástup dítěte do 1.třídy. Dítě se těší do školy. Dítě se jeví jako průměrně zralé pro zahájení školní docházky.

Doporučení: *Podpora dítěte ve slabších oblastech v jemné motorice (grafomotorice, kresbě) a sluchovém vnímání. Posouzení školní zralosti a připravenosti ve školském pedagogickém zařízení.*

Graf č.3 níže znázorňuje vývoj dítěte v uvedených oblastech. Dítě je hodnoceno na čtyřstupňové škálové stupnici vždy na konci školního roku po dobu docházky v mateřské škole.

Graf č. 3: Vývoj dítěte č. 3 – výsledky diagnostiky dítěte.

4.4.4 Kazuistická studie č. 4

Dítě č.4 (narozen: červen 2016)

Rodinná anamnéza: Chlapec vyrůstá v patchworkové⁵ rodině, otec středoškolské vzdělání, matka vysokoškolské vzdělání. Chlapec má více sourozenců – vlastní sestra o rok starší, tři nevlastní sourozenci.

Osobní anamnéza: Plánované 5. těhotenství, porod po termínu (protahovaný), váha:3300 g, motorický vývoj v normě – chůze v 10. měsíci. Hrubá i jemná motorika přiměřená věku, ve 2 letech mluvil v jednoduchých větách. Chlapec byl zvědavý a aktivní – samostatný pohyb, poznával a prozkoumával okolí. Hlasité dítě ve svém projevu vyhledávající pozornost. Dítě bylo komunikativní, vyhledával vrstevníky, nápomocný mladším dětem. Chlapec byl citlivý na neúspěch.

Školní anamnéza: Vstupní vyšetření (září 2019)

Jemná a hrubá motorika, grafomotorika: Jemná motorika: Dítě rádo manipulovalo s drobnými předměty (navlékal korálky, zasouval 3D tvary do otvorů), modeloval, projevoval zájem o stříhání papíru (nesprávná manipulace s nůžkami, rád spolupracoval s pedagogem).

⁵ rodina v níž žijí děti i dospělí ze současných i předešlých vztahů

Chlapce bavilo lepení různých nastříhaných částí na papír. **Hrubá motorika:** Chlapec byl pohyblivý a zvládal úkony (skoky snožmo, přeskočit nízkou překážku), nezvládal střídavou chůzi ze schodů, rád se zapojoval do her. **Grafomotorika:** Nesprávný úchop tužky, silný tlak na podložku, dokázal dle předlohy napodobit vvislou a vodorovnou čáru.

Zrakové vnímání: Nedokázal ukázat nebo přiřadit základní barvy, poznal jen zelenou barvu (zelená jako tráva), vyhledal předmět na obrázku, rozlišil obrázek v řadě dle velikosti, všímal si změn ve svém okolí. Chlapce bavilo skládání jednoduchých puzzlů.

Sluchové vnímání: Nezvládal zopakovat větu ze 3 slov, byl roztržitý, zajímal se o dění kolem něj. U dítěte převládala motorická neklid při sezení na židli (sed na patách, na jedné noze). Naslouchal příběhu, ale byl zřetelný motorický neklid, který ho rozptyloval u činnosti.

Vnímání prostoru: Dobře se orientoval ve známém prostředí, nerad po sobě uklízel hračky.

Základní matematické představy: Aktivně nepoužíval jednoduché protiklady, neporozuměl některým jednoduchým úkolům (nahore a dole). Dokázal třídit dle barvy a velikosti. Nedokázal napočítat do tří. Pojmenoval tvar kruhu.

Řeč (myšlení): Dokázal pojmenovat většinu věcí kolem sebe, ale v určitých kategoriích byla menší slovní zásoba např. pojmenování ovoce a zeleniny. Dokázal vysvětlit k čemu slouží některé věci. Jednoduché říkanky dokázal sám reprodukovat, aktivně používal řeč ke komunikaci, nevěděl jména rodičů.

Sociální dovednosti: Dokázal se odloučit od matky, do třídy přicházel se svojí starší sestrou, která mu byla nápomocná. Hrával si se sestrou a jejími kamarády. Dovedl spolupracovat.

Sebeobsluha (samostatnost): Objevovalo se pomalé tempo při oblékání převládala roztržitá pozornost. Při oblékání byla nutná dopomoc. Chlapec rád trávil volné chvíle v umývárně a bavily ho hry s vodou. Správný úchop lžice.

Hry: Dítě vyhledávalo konstruktivní hry s dřevěnými ohrádkami se zvířátky, bavila ho kuličková dráha (zaposlouchat se do zvuků a pozorovat rychlost pohybu). Chlapec rád tvořil z magnetické stavebnice Magformers.

Níže následují vyhodnocení dítěte na konci každého školního roku. Vyhodnocení lze nalézt také v Příloze č. 4.

Pedagogická diagnostika na konci školního roku 2019/2020

Chlapcovi výsledky na konci 4. roku byly velice příznivé v oblastech hrubé, jemné motorice i grafomotorice. Dítě mluvilo gramaticky správně v jednoduchých větách a správně reprodukovalo říkanky.

Doporučení: *Zaměření se na podnětné a rozvíjející činnosti pro rozvoj jemné motoriky a kresby. Posílení zrakového vnímání při rozlišování, pojmenovávání barev a překrývajících předmětů na obrázku. Vytvoření podmínek pro rozvoj sluchového vnímání (pojmenování zvuků z okolí) a vnímání času (popisování z obrázkového materiálu). Podněcovat hravou formou ukládání předmětů dle pokynů do prostoru. Osvojení pokynů pro porovnávání základních pokynů v matematických představách. Dítě vést k méně hlasité řeči a nenarušování rozhovorů dospělých. Podpora k aktivizaci při oblékání. S velkou pomocí vydržel u hry nebo narušoval hru jiných účastníků povídáním.*

Pedagogická diagnostika na konci školního roku 2020/2021

Dítě na konci 5. roku vykazovalo zlepšení při orientaci v prostoru (aktivněji používal pojmy k určování polohy), vnímání času (lépe se orientoval v denních algoritmech dokázal přiřadit dějovou posloupnost) a v matematických představách. Chlapec se zlepšoval v sebeobsluze byl samostatnější v oblékání, zvládl být pořádný a správně stoloval.

Doporučení: *Podporovat dítě v uvedených oblastech viz. výše, které jsou nadále konstantní.*

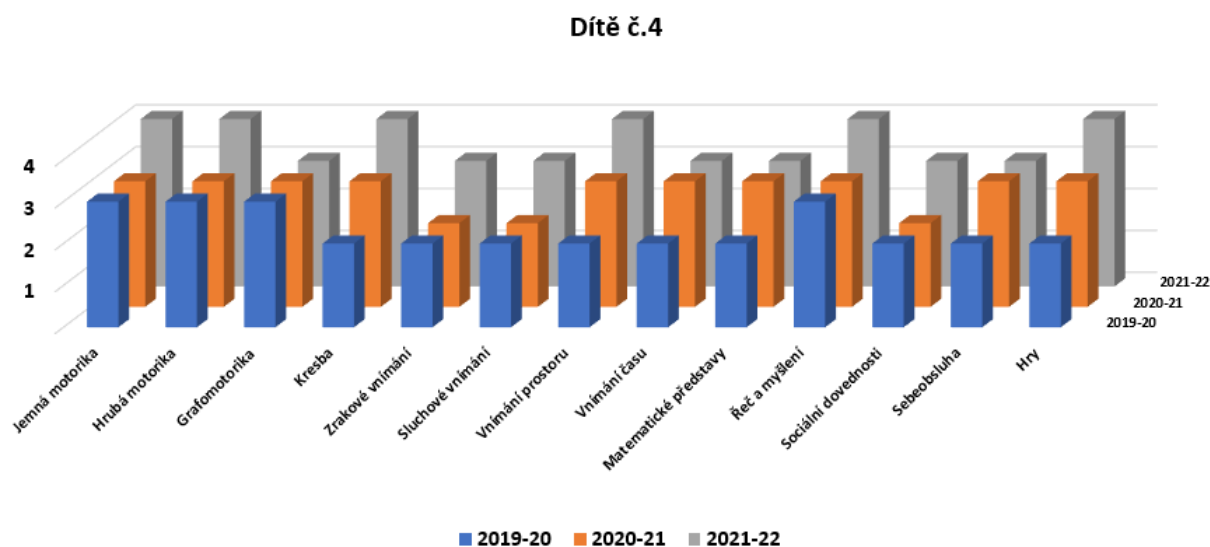
Pedagogická diagnostika na konci školního roku 2021/2022

Z výstupního hodnocení se odhalují nerovnoměrnosti ve vývojových stádiích dítěte, kdy se dítě pozastavilo ve svém vývoji. Slabší oblast v grafomotorice, zrakovém a sluchovém vnímání. Částečné obtíže se objevují ve vnímání času a matematických představách. Vnímáme případné problémy ve školní úspěšnosti. Stěžejní problémy se objevují v oblasti emoční nevyzrálости dítěte, motorický neklid a zároveň pomalé tempo při jednotlivých činnostech (oblékání, stolování). Zákonní zástupci vnímají dítě objektivně a navrhují odklad školní docházky.

Doporučení: *Rozvíjení u dítěte dílčí oslabené oblasti grafomotoriky, zrakové a sluchové vnímání, vnímání času a matematických představ, sociální dovednosti a sebeobsluhy.*

Posouzení školní zralosti a připravenosti ve školském poradenském zařízení. Dítě se jeví jako nezralé pro zahájení školní docházky.

Graf č.4 níže znázorňuje vývoj dítěte v uvedených oblastech. Dítě je hodnoceno na čtyřstupňové škálové stupnici vždy na konci školního roku po dobu docházky v mateřské škole.

Graf č. 4: Vývoj dítěte č. 4 – výsledky diagnostiky dítěte.

4.5 Vlastní diagnostický list dítěte jako součást diagnostického procesu

Záměrem šetření bylo rozpoznat silné stránky dítěte, které slouží jako opěrný bod dítěti a posílení slabších míst. K vytvoření vlastního diagnostického záznamového listu dítěte jsem využila doporučené metodiky, které slouží pedagogům jako diagnostický materiál. Výstupní diagnostický materiál by měl být přehledný, srozumitelný a časově optimální pro pedagogy v praxi.

Diagnostický záznamový list (viz Příloha č.5: Diagnostický list dítěte) vznikl z již ověřených nástrojů publikovaných v:

- **Diagnostika dítěte předškolního věku: Co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let** (Bednářová, Šmardová 2015) – Publikace posloužila jako výchozí metodika pro vytvoření záznamového archu. Každá sledovaná oblast je zde rozdělena do jednotlivých položek. V diagnostice jsou položky řazeny podle věku, ve které daná schopnost a dovednost obvykle dozrává. Diagnostika nám říká, kdy by mělo dítě požadovanou dovednost zpravidla zvládnout. Je potřeba však vnímat jisté činnosti jen orientačně.

Kapitoly jsou uvedeny dle oblastí vývoje do rozšiřujících tabulek při diagnostikování. V publikaci je uváděno škálování: zvládá samostatně, s dopomocí, nezvládá. Náměty činností jsou uváděny od jednodušších činností po náročnější činnosti.

- **Z předškoláka školákem** (Pugnerová, Dušková, 2019) - Publikace je rozdělena na část teoretickou (vysvětlení základních pojmů, legislativy, instrukce k práci s nabízeným materiálem) a praktickou – pracovní listy. Tyto pracovní listy a metodika nabízí hravou formu, jak procvičovat a rozvíjet konkrétní dovednosti předškolního dítěte.
- **Diagnostika předškoláka** (Klenková, Kolbábková, 2002) – Předností knihy je snadná orientace při zadání úkolu, vyhodnocení dítěte a náměty na rozvoj dovedností či reedukaci nedostatků. Obsah každé kapitoly je stručně objasněn.

Během práce na tvorbě diagnostického listu byl důležitý výběr jednotlivých ukazatelů, zamýšlení se nad využitím listu a vytvoření struktury pro záznam získaných informací. Strukturu vytvořeného diagnostického listu uvádím v příloze A.

Vytvořila jsem vývojovou škálu rozčleněnou do čtyř stupňů dle obtížnosti, která slouží jako stupnice hodnocení dítěte. Stupnice je uvedena na listu u jednotlivých aktivit, kde byla dovednost sledována a zjišťována.

Stupnice škálování obsahuje hodnoty:

1. Dosud nezvládá
2. Zvládá s velkou dopomocí
3. Zvládá s částečnou dopomocí
4. Zvládá samostatně

Závěr

Ve své bakalářské práci jsem vytvořila diagnostický záznamový list dítěte za využití metodik diagnostiky dětí předškolního věku. Vytvořený dokument jsem aplikovala v praxi při provádění pedagogické diagnostiky a zároveň jsem si ověřila, zda bude efektivně využitelný při práci s dětmi.

V teoretické části bakalářské práce jsem se zaměřila nejprve na vymezení pojmu pedagogické diagnostiky, co je jejím cílem, typy diagnostiky a jak postupovat při diagnostikování. Charakterizovala jsem metodiku pedagogické diagnostiky v rozvíjejících se oblastech dítěte. Popsala jsem využívané pedagogicko-diagnostické metody, které nám poslouží k diagnostice dítěte.

Ze svých vlastních zkušeností jako pedagog vím, že zaznamenávání vývoje dítěte a jeho pokroků do diagnostického záznamového listu vytvořeného na základě různých metodik, může být často pro pedagogy příliš svazující. Snažíme se splnit všechny předepsané požadavky metodik v mnoha směrech v konkrétní oblasti a nejlépe s každým dítětem individuálně. Avšak následně zjišťujeme, že časové i obsahové možnosti diagnostiky při plné kapacitě dětí jsou velice omezené.

Navrhla jsem proto vlastní podobu diagnostického listu, kterou jsem obohatila o inspirativní náměty z publikací uvedených v kapitole 1.1. Při realizaci jsem neopomíjela důležitost a všestrannost parametrů, které jsou potřebné při diagnostice dítěte. Zároveň jsem se snažila redukovat počet stránek diagnostického listu na nezbytné minimum a současně vyhovět požadavkům daných metodik. Vytvořený diagnostický list dítěte je flexibilní, snadno pochopitelný pro pedagogy, časově optimální a používá čtyři stupně hodnocení dítěte. Diagnostický list lze použít v praxi k ověření všech nezbytných požadavků, které by dítě mělo splňovat před zahájením povinné školní docházky.

Navržený diagnostický list jsem aplikovala během dlouhodobého výzkumného šetření u čtyř chlapců, kteří ze vstupní diagnostiky vykazovaly zajímavé výsledky a byli inspirací ke sledování všestranného rozvoje v jednotlivých oblastech dítěte. Tito chlapci zahájili docházku v mateřské škole od 3. roku a navštěvovali ji v letech 2019 až 2022. Součástí kazuistik je vstupní vyšetření a výsledky diagnostiky v určitých oblastech odpovídající věkové kategorii dítěte jsou vyhodnoceny vždy na konci školního období. V každé z kazuistik dětí můžeme sledovat postupný vývoj, možnou stagnaci ve vývoji či jejich oslabené části, které byly doporučeny posílit v rámci další práce s dítětem.

Vytvořený diagnostický list hodnotím přínosně v následujících oblastech:

- lepší orientace v tabulce
- rozšířené škálování (čtyři stupně hodnocení)
- komplexní a srozumitelné činnosti
- úspora času
- přizpůsobení věkovým kategoriím dítěte v rámci plnění dílčích cílů při práci pedagoga (členěny od jednodušších po složitější)
- obsahová stránka diagnostického listu je rozčleněna na oblasti: motorika a grafomotorika, zrakové a sluchové vnímání, prostorové a časové vnímání, základní matematické představy, jazykové dovednosti, sociální dovednosti, sebeobsluha a hra.

Při komparaci s diagnostickým materiálem, který jsem doposud využívala při diagnostikování dětí, vnímám vytvořený diagnostický list jako účelný, podnětný a motivující pro využití pedagogy v praxi. Vzhledem k úspornému řešení se hodnocené dovednosti nachází v prvním sloupci a jsou uspořádány od jednodušších po složitější. Případně lze jednotlivé činnosti rozčlenit i na větší počet řádků.

U dítěte č.1 z výstupního šetření vyplynulo, že dítě je oslabeno ve více vývojových oblastech: hrubé a jemné motoriky (motorické schopnosti, jemná motorika mluvidel, motorika očních pohybů, grafomotoriky), oslabení zrakového vnímání (zrakové rozlišování, zraková paměť) a sluchového vnímání (sluchová diferenciacce, analýza-syntéza počátečních písmen, vnímání rytmu), časoprostorovost, nezralost v matematických představách (číselné představy), slabá receptivní a expresivní složka. Doporučeno vyšetření ve školském pedagogickém zařízení. Dítě se jeví jako nezralé pro zahájení školní docházky.

U dítěte č.2 z výstupního šetření vyplynulo pokračovat nadále u dítěte v rozvoji jemné motoriky a uvolňovací grafomotorická cvičení. Dbát na důslednost a životosprávu dítěte. Doporučena konzultace s pediatrem z důvodu fyzické zralosti. Dítě se jeví jako zralé pro zahájení školní docházky.

U dítěte č.3 z výstupního šetření vyplynula potřeba podpory dítěte ve slabších oblastech v jemné motorice (grafomotorice, kresbě) a sluchovém vnímání. Doporučeno posouzení školní zralosti a připravenosti ve školském pedagogickém zařízení. Dítě se jeví jako průměrně zralé pro zahájení školní docházky.

U dítěte č.4 z výstupního šetření vyplynula zjištění u dílčích oslabených oblastí grafomotoriky, zrakového a sluchového vnímání, vnímání času, matematických představ, sociální dovednosti a sebeobsluhy. Doporučeno posouzení školní zralosti a připravenosti ve školském poradenském zařízení. Dítě se jeví jako nezralé pro zahájení školní docházky.

Výstupní šetření bylo ukončeno k lednu 2022. Vzhledem k tomu, že u dětí dochází k průběžnému zrání (vývojovým pokrokům i v oslabených funkcích), mohlo i po ukončení výstupního šetření dojít k pokrokům, které přispěly k připravenosti dítěte pro vstup do ZŠ.

Seznam použité literatury

ALLEN, K. E. a Lyn MAROTZ. *Přehled vývoje dítěte od prenatálního období do 8 let*. Praha: Portal, 2002. ISBN 80-7178-614-4.

BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Diagnostika dítěte předškolního věku: co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let*. 2. vyd. Brno: Edika, 2015. ISBN 978-80-266-0658-1.

ČÁBALOVÁ, Dagmar. *Pedagogika*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-2993-0.

Fyziologický vývoj úchopů u dětí: Vývoj Grafomotoriky [online]. [cit. 2021-11-10]. Dostupné z: <http://www.grafomotorika.eu/fyziologicky-vyvoj-uchopu-u-deti/>

GAVORA, P. Diagnostikovanie a hodnotenie žiaka vo vyučovaní. In KOLLÁRIKOVÁ, Zuzana, Branislav PUPALA a kol. *Předškolní a primární pedagogika*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-585-7.

KLENKOVÁ, Jiřina a Helena KOLBÁBKOVÁ. *Diagnostika předškoláka: správný vývoj řeči dítěte*. Brno: MC nakladatelství, 2002. ISBN 859-40-4225-026-1.

KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1568-1.

KROUPOVÁ a kol. *Slovník speciálněpedagogické terminologie*. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-247-5264-8.

MERTIN, V. Pedagogicko psychologická diagnostika v činnosti učitelky mateřské školy. In *Vedení mateřské školy*. Praha: Raabe, 1997.

OTEVŘELOVÁ, Hana. *Školní zralost a připravenost*. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1092-4.

PRŮCHA, Jan. *Andragogický výzkum*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-5232-7.

PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika*. 4. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-503-5.

PUGNEROVÁ, Michaela a Ivana DUŠKOVÁ. *Z předškoláka školákem*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-0573-1.

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. Praha: MŠMT, 2021.

ŘÍČAN, Pavel a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Dětská klinická psychologie*. 4. vyd. Praha: Grada, 2006. ISBN 978-80-247-1049-5.

SYSLOVÁ, Zora, Jana KRATOCHVÍLOVÁ a Táňa FIKAROVÁ. *Pedagogická diagnostika v MŠ: práce s portfoliem dítěte*. Praha: Portál, 2018. ISBN 978-80-262-1324-6.

ŠMELOVÁ, Eva, Michaela PRÁŠILOVÁ a kol. *Didaktika předškolního vzdělávání*. Praha: Portál, 2018. ISBN 978-80-262-1302-4.

ŠULOVÁ, L. Charakteristika předškolního dítěte. In *Diagnostika školní zralosti*. Praha: Raabe, 2012.

TOMANOVÁ, Dana. *Úvod do pedagogické diagnostiky v mateřské škole*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2006. ISBN 80-244-1426-0.

VÁGNEROVÁ, Marie a Lidka LISÁ. *Vývojová psychologie Dětství a dospívání*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2021. ISBN 978-80-246-4961-0.

ZELINKOVÁ, Olga. *Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program: Nástroje pro prevenci, nápravu a integraci*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-544-X.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Vyhodnocení dítěte č.1 na konci školního roku (2019 – 2022).

Příloha č. 2: Vyhodnocení dítěte č.2 na konci školního roku (2019 – 2022).

Příloha č. 3: Vyhodnocení dítěte č.3 na konci školního roku (2019 – 2022).

Příloha č. 4: Vyhodnocení dítěte č.4 na konci školního roku (2019 – 2022).

Příloha č. 5: Diagnostický list dítěte.

Příloha č. 1: Vyhodnocení dítěte č.1 na konci školního roku (2019 – 2022)

Vyhodnocení na konci školního roku DÍTĚ Č.1	2019/2020 3-4 roky	2020/2021 4-5 let	2021/2022 5-6 let
<p>A) Jemná motorika, grafomotorika</p> <p>B) Hrubá motorika</p> <p>C) Kresba</p>	<p>A) Nadále neprojevoval zájem o manipulaci s drobnými předměty, při grafomotorice nezvládal nakreslit svíslé a vodorovné čáry, ani kruhy. Nejevil zájem o kreslení náčíní.</p> <p>B) Dosud nezvládal skok s nožem, nekoordinované pohyby, nezvládal napodobit pohyb podle vzoru, s velkou pomocí ušel delší vzdálenost.</p> <p>C) Kresba bezobsažná, nedokázal povědět jeho výsledek kresby. Lateralita nevyhraněná.</p>	<p>A) Stříhal s velkou pomocí, špatná technika stříhání. Jemná motorika velmi slabá. S velkou pomocí se fixoval správný úchop tužky, konstrbaté vedery kruh, sprála a šikmá čára. Silný tlak na podložku.</p> <p>B) Zlepšení v hubě motorice (chůze po špičkách, jízda na koloběže, nezvládal házení a poskoky), byl čínorodější (s rodinou aktivně trávili volnočasové aktivity). S velkou pomocí napodobil pohyb. Zvládl ujit delší vzdálenost.</p> <p>C) Začínala se objevovat kresba hlavoňože, ale za slovního doprovodu pedagoga. Lateralita spíše pravák.</p>	<p>A) Jemná motorika nadále slabá. S částečnou pomocí stříhal, grafomotorika: s velkou pomocí zuby-neměly ostrý úhel, horní a dolní smyčka s velkou pomocí, horní oblouk zvládl, dolní oblouk jen částečně pomoc. B) Hrubá motorika v normě. Zvládl ujit delší vzdálenosti. C) Kresba ve stádiu hlavoňože, ale s pomocí pedagoga. Fixoval se správný úchop, převládá silný tlak na podložku. Lateralita – pravák.</p>
Zrakové vnímání	Zvládal samostatně pojmenovat základní barvy, s velkou pomocí vyhledal předmět na obrázku, samostatně odlišil obrázek podle velikosti, s velkou pomocí poskládal obrázek ze 2-4 dílů.	Pojmenoval všechny barvy. Vyhledal, ale nepojmenoval všechny předměty v pozadí na pracovním listě, rozlišil přetvářající obr., ale nerozlišil rozdíly. S velkými pomocí poskládal obr.2-6 dílků podle předlohy. Poznal nesmyslné obrázky, ale nedokázal odůvodnit. Nezvládal směřovost zleva-doprava. Nezapojoval se do hry pexesa a nezvládal vyhledávat předměty v prostoru. Slabší paměť.	S velkou pomocí rozlišil odstíny podle pojmu tmavá/světlá, vyhledal tvar na pozadí. Nedokázal rozlišovat neshodné dvojice. Neodlišil shodné dvojice s detailem. Puzzle z více dílků 6-20 mu činily potíže i podle předlohy. Nesledoval zleva-doprava. Poznal nesmysl a částečně vysvětlil. S velkou pomocí najde rozdíly.
Sluchové vnímání	S velkou pomocí zopakoval jednoduchou větu, naslouchal příběhu, ale neporozuměl ději. S velkou pomocí předal krátký vzkaz.	Sám nepoznal a nerozlišil jednoduché rýmy je za pomoci dospělých. Nedokázal si zapamatovat rozšířenou větu a reprodukovat. S velkou pomocí odpověděl na otázky. Rozlišoval jen dvojslabičná slova, neučil i písmeno ve slově.	Podle obrázků s velkou pomocí určil rýmující slova. Částečně zopakuje rozšířenou větu. S velkou pomocí určil počáteční písmeno. S částečnou pomocí rozlišoval, ale nedokázal určit počet slabik.
Vnímání prostoru	S velkou pomocí se orientoval v prostoru podle pokynů (nahorě, dole, na, do, v), často nevěděl, kde se nachází hračky.	S velkou pomocí se orientoval v prostoru podle pokynů, neurčil (za, vedle, mezi, v). Nerozlišoval pravá – levá ruka.	Zaměřoval pravo-levou orientaci. Částečně se orientuje i ve známém prostoru, často nevěděl, kde se ukládají hračky. Nezvládal určit podle pojmu prostřední a předposlední.
Vnímání času	Aktivně nepoužíval pojmy ráno a večer.	Pojmenoval ráno a večer, nedokázal seřadit dějovou posloupnost celého dne nebo jednoduché pohádky. S částečnou pomocí vyjmenoval roční období, dny v týdnu s velkou pomocí.	Dny v týdnu s částečnou pomocí zvládl. Roční období bez problému, měsíce s velkou pomocí. Nerozlišoval činnosti v cyklu dopoledne a odpoledne. S velkou pomocí poskládal dějovou posloupnost.
Základní matematické představy	Občasné a s velkou pomocí používal malý x velký a hodné x málo. Samostatně třídil podle barvy, nezvládal třídít podle různých druhů do skupin. S velkou pomocí napočítal do tří. Pojmenoval tvar kruhu.	S velkou pomocí dospělých dokázal porovnávat, třídít podle tvaru. S částečnou pomocí určil (krátký x dlouhý), neurčil (úzký x široký), pasivně používal (kratší x delší). Samostatně napočítal do čtyř. Trojúhelník a čtverec nepojmenoval.	Spolehlivě napočítal do pěti při počítání do deseti s částečnou pomocí. S velkou pomocí tvořil nadřazené pojmy. Aktivně používal méně-více, pasivně stejně. Nezvládal určit o jeden více a méně. S velkou pomocí pojmenoval trojúhelník a obdélník.
Řeč a myšlení	S velkou pomocí využíval řeč ke komunikaci, vyjadřoval se heslovitě k naplnění jeho potřeb, nezvládal zopakovat příběh a říkadla kvůli slabé slovní zásobě. Neznal jména rodičů, nevyjadřoval své zážitky a nezapojoval se do diskuze.	Vysvětlil jen jednoduché pojmy, často nepojmenoval věci kolem něj. S velkou pomocí reprodukoval říkanku. Rodina začala spolupracovat s logopedem / mímě zlepšení. V řeči převládaly dysgramatismy, mluvil v jednoduchých větách. Částečně se zapojoval do diskuze.	Expresivní slozka se zlepšila díky pravidelné návštěvě logopeda. S velkou pomocí reprodukoval jednoduché říkanky, slabší paměť. Částečně znal jména dětí v MŠ. Dorozuměl se dle svých možností s vrstevníky. Zlepšila se srozumitelnost.
Sociální dovednosti	Uznával autoritu a choval se slušně, respektoval pravidla. Dokázal se vyrovnat s neúspěchem. Zvládl již odloučení od matky, vyhýbal se kolektivní a nevyhledával kamarády.	Částečně potřeboval podporu dospělých v novém prostředí. Neznal jména dětí ve třídě. Uměl pozdravit, poděkovat a poprosit. Začal navazovat přátelství – jeden kamarád.	Nerozvíjel hru s vrstevníky. Postupně navazoval dětská přátelství. Rozlišoval čas pro hru a pro úkol, ale nevyhledával činnosti předškolního věku.
Sebeobsluha	Nadále nezvládal oblékání a stolování, nedokázal si zapamatovat postup a nácvik např. při oblékání a poskládat si věci. Nesprávně používal lžičku, sám udržoval hygienu.	Zvládal se samostatně obléknout. Nesprávně držel a používal přístroje. Zapnul si knoflík i zip, udržoval pořádek.	Nesprávně používal přístroje. Oblékání, stolování a hygiena zvládal v normě.
Hry	Něbýl aktivní při hře, nezajímal se o rukodělné hry, dodržoval pravidla. Hrál si samostatně na koberci s auty, neprojevoval zájem o zapojení do hry.	Do hry byl většinou vázán dětmi, nerozvíjel konstruktivní, námětové a společenské hry. S velkou pomocí se zapojil do činnosti výtvarných. Preferoval hry vedle sebe a nerozvíjel hru.	Nerozvíjel hru, nevyvíjel různé dráhy. Dodržoval pravidla. Nevyhledával úkoly, nutný individuální přístup při činnostech. Nerozlišoval svoji „předškoláka“, netěšil se do školy.

Příloha č. 2: Vyhodnocení dítěte č.2 na konci školního roku (2019 – 2022)

Vyhodnocení na konci školního roku DÍTĚ Č.2	2019/2020 3-4 roky	2020/2021 4-5 let	2021/2022 5-6 let
A) Jemná motorika, Grafomotorika	A) Pokračoval v rozvoji jemné motoriky v manipulačních hrách (hráčeková mozaika, zatloukání hrábčků do korkové podložky, projevoval zájem o nůžky). U grafomotorických cvičení převládá silný tlak na podložku, s částečnou pomocí napodobil svíslou a vodorovnou čáru. S velkou pomocí kruh. B) Byl pohyblivý, ale opatrný a důsledný při činnostech, zvládl dle svých možností napodobit polyb, fyzicky zdatný při delší chůzi. C) S velkou pomocí napodobil kresbu hlavoňože.	A) Zlepšil ve střihání, byl pečlivý a důsledný při činnostech. Rád manipuloval s drobnými věcmi a projevoval zájem o deskové a manipulační hry. Fixoval se správný úchop tužky, mírnější tlak na podložku. S částečnou pomocí napodobil spirálu a šikmou čáru. B) V řešení byl růstový útlum a návštěva odborníků. Fyzicky zdatný a sportovně založený, začal navštěvovat fotbal. C) Rozvíjel kresbu a nakreslil postavu. Právák.	A) Správný úchop tužky, mírnější tlak na podložku, grafomotorika: s částečnou pomocí (zuby – ostré, ale kolísá šíře, dolní smyčka a dolní oblouk. Horní smyčka – správná plynulost a tah, horní obloučky – pravidelné, B) Hrubá motorika v normě (navštěvoval fotbal a plavání). Dokázal ujit větší vzdálenosti. Výškový rozdíl se liší oproti vrstevníkům. C) Kresba s částečně přibývajícím detaily. Právák.
Zrakové vnímání	Zvládl přiřadit a pojmenovat již všechny barvy. Zvládl s pomocí vyhledat a odlišit předmět na obrázku. Zvládl poskládat jednoduché puzzle a zapojoval se do hry pexesa.	Pojmenoval odstíny barev, pojmenoval překrývající obrázky a tvary v pozadí. Poskládal puzzle z 20 dílků, uměl hrát pexeso. Neodlišoval obrázky v detailu, zda jsou shodné či ne i při hledání rozdílů. Začínal sledovat zleva-doprava. Poznal nesmyslné obrázky a odůvodnil.	Zrakové vnímání v normě (figura-pozadí, diferenciace, analýza a syméza). S částečnou pomocí odlišil shodné dvojice s detailem a rozdíly. Poznal nesmyslné obrázky a odůvodnil.
Sluchové vnímání	S částečnou pomocí zopakoval jednoduché věty. Zvládl rozlišet dvojslabičná slova a naslouchat příběhu dle svých možností odpovídat na jednoduchou otázku.	Dokázal naslouchat příběhu a reprodukovat příběh, básně a písničky. Rozlišel slabiky, ale neurčil počet slabik. Poznal počáteční písmeno. Částečně napodobil rytmus. Rozvíjel věty a odpovídal na otázky. Dokázal předat krátký vzkaz.	Rozlišel a určil počet slabik. Napodobil rytmus. Vytvářel rozvinnuté věty a dokázal odpovědět na otázky.
Vnímání prostoru	Zvládl bez problému se orientovat v prostoru, aktivně používal pojmy (nahore, na) a pasivně pojmy (do a v).	Dobře se orientoval v prostoru, aktivně nepoužíval pojmy pro určení (na, nad, v a mezi).	Aktivně se orientoval v prostoru a používal všechny pojmy. S částečnou pomocí používal prostřední a předposlední. Zaměřoval pravolevou orientaci.
Vnímání času	Zvládl samostatně pojmenovat činnosti, které děláme ráno i večer.	Částečně pojmenoval dějovou posloupnost celého dne. Aktivně nevyužíval a zaměřoval dopoledne / poledne / odpoledne. Vyjmenoval dny v týdnu a roční období, měsíce s částečnou pomocí.	Vyjmenoval dny v týdnu, měsíce i roční období. Zaměřoval pojmy dopoledne a odpoledne. S částečnou pomocí sestavil dějovou posloupnost.
Základní matematické představy	Zvládl aktivně porovnávat (malý x velký, hodné x málo, krátký x dlouhý), pasivně bez pochopení (úzký x široký). Zvládl třdit podle druhu a barvy. Poznal kruh i čtverec. Napočítal do pěti.	Dokázal aktivně porovnávat (menší x větší, kratší x delší a pasivně používal (úzký x široký) třídil podle kritérií. Aktivně používal (méně – více – stejně). S pomocí rozlišoval obdélník a trojúhelník. Napočítal do 12ti.	Aktivně porovnával. S částečnou pomocí poznal o jednu více či méně. Třídil podle kritérií, tvořil nadřazené pojmy. Pojmenoval tvary, kromě obdélníku. Spolehlivě napočítal do 20.
Řeč a myšlení	Vyjadřoval se ve větách, gramaticky správně ve slovní zásobě k přiměřenému věku. Sdílel své zážitky s kamarády. Znal jména rodičů i adresu bydliště.	Aktivně využíval řeč, mluvil gramaticky v rozvinutých větách, reprodukoval říkanku. Od 2.pololetí začal navštěvovat logopeda (sykavky a R/Ř). Vyjadřoval své myšlenky, dodržoval pravidla.	Výslovnost hlásek se zlepšila díky pravidelné návštěvě logopeda. Interpretoval pohádky dle obrázkové knihy.
Sociální dovednosti	Uznával autoritu, respektoval pravidla třídy a dokázal se prosadit v kolektivu. Zvládl se vyrovnat s neúspěchem. Navazoval dětská přátelství. Vystupoval samostatně ve známém prostředí. Požádal si o pomoc.	Byl samostatný, k mladším dětem se choval hezky a byl k druhým napomocný. Zvládal emoce a neúspěch. Začínal rozlišovat čas pro hru a pro úkol.	Dokázal odmítnout nežádoucí chování, zvládal řešení konfliktů domlouvanou. Dokázal prosadit svůj názor. Rozlišoval čas pro hru a úkol.
Sebeobsluha	Velká pomoc pedagoga při oblékání. Dokázal si samostatně uklídit a udržovat hygienu. Přetvářali potíže s jídelnem, nechtěl jíst stravu v MŠ. Nezvládal zapínání zipu a knoflíku.	Oblékal se samostatně, částečně pomoc při zapínání zipu. S částečnou pomocí používal přibory. Mírně se zlepšil ve stravování.	Oblékal se zcela samostatně, tkaničku nezvládal. Samostatně stoloval se zlepšením ve stravování, správně používal přibory.
Hry	Rozvíjel různé typy her a zapojoval se rád do skupinových her. S velkou pomocí se zapojoval do výtvarné hry.	Rozvíjel hru (manipulační, společenské, dramatické), dovedl se zapojit do hry, byl společenský a oblíbený v kolektivu. Dodržoval pravidla. Částečně se zajímal o výtvarné činnosti.	Sám vyhledával úkoly, zkoumal, zajímal se, těšil se do školy.

Příloha č. 3: Vyhodnocení dítěte č.3 na konci školního roku (2019 – 2022)

Vyhodnocení na konci školního roku DÍTĚ Č.3	2019/2020 3-4 roky	2020/2021 4-5 let	2021/2022 5-6 let
<p>A) Jemná motorika, Grafomotorika</p> <p>B) Hrubá motorika</p> <p>C) Kresba</p>	<p>A) Jemnou motoriku rozvíjel při činnostech se stavebnicí, kostkami, navlékání korálků, neprojevoval žádný zájem o nůžky. Grafomotorická cvičení s převahou silného tlaku na podložku, kosťbratý tah (s velkou pomocí svislá a vodorovná čára). Nedokázal napodobit kruh.</p> <p>B) Byl neobratný, nekoordinované pohyby, s velkou pomocí zvládal chůzi po špičkách, poskoky, nedokázal napodobit pohyb a ujit delší vzdálenost. Pokud se mu pohyb nedařil odmítal dál spolupracovat.</p> <p>C) Nerad kreslil, kresba s velkou pomocí.</p>	<p>A) Začal být samostatnější, nepravdivě stříhal. Rád maloval temperovými barvami, začal vyhledávat společenské hry. Grafomotorická cvičení nadále s převahou silného tlaku na podložku (s částečnou pomocí spirála, šikmá čára a zub). B) Zlepšil se v hrubé motorice, zapojoval se do činnosti (lezení, házení, jízda na koloběže), s velkou pomocí napodobil pohyb podle vzoru dospělého. C) Rozvíjel kresbu již v podobě hlavoňože, ale s velkou pomocí. Spíše práváč.</p>	<p>A) Jemná motorika v normě. Fixoval se správný úchop tužky, zvládal: (zuby – ostré, horní smyčka-správný tah horní a dolní smyčka s částečnou pomocí, horní obloučky a dolní obloučky ve fázi fixace šíře. B) Hrubá motorika se zlepšila. C) Kresba se částečně rozvíjela s přibývajícím detaily.</p>
Zrakové vnímání	<p>Pojmenoval všechny barvy, dokázal je aktivně vyhledat. Vyhledal přednět na obrázku a odlišil překrývající obrázky i jiné velikosti. Poskládal jednoduché puzzle a skládačky již z deseti dílků.</p>	<p>Rozpoznával i odstíny. S velkou pomocí odlišil obrázek s detailem a shodné dvojice. Vyhledával tvary v obrázcích, poskládal puzzle 20 dílků. Uměl hrát pexeso, s velkou pomocí vyhledal rozdíly. Poznal nesmyslné obrázky a odůvodnil.</p>	<p>Zrakové vnímání v normě (figura-pozadí, diferenciace, analýza a syntéza). Sledoval zleva – doprava. S částečnou pomocí hledal rozdíly.</p>
Sluchové vnímání	<p>Nedokázal rozlišovat slovo. Částečně naslouchal příběhu, ale nedokázal odpovědět na otázku. Nezvládal předat krátký vzkaz. Zvládl zopakovat jednoduchou větu.</p>	<p>Dokázal naslouchat příběhu, částečně odpovídal na otázky. Tvořil rýmy. Dokázal předat krátký vzkaz. Rozlišoval jednoduchá slova, ale neurčil počet slabik S velkou pomocí určil počáteční písmeno.</p>	<p>Správně rozlišel a s částečnou pomocí určil počet slabik. Určil počáteční písmeno. Dokázal s částečnou pomocí zopakovat rozšířenou větu. S velkou pomocí napodobil jednoduchý rytmus.</p>
Vnímání prostoru	<p>Dobře se orientoval v prostředí MŠ, částečně používal pojmy (nahore x dole a do), pasivně používal v.</p>	<p>Aktivně používal pojmy (za x pod x vedle). Pasivně používal pojmy (nad x na a mezi). Dobře se orientoval v prostoru.</p>	<p>Pasivně používal slovo předposlední. Správně se orientoval v prostoru. Správně určoval pravo-levou orientaci.</p>
Vnímání času	<p>Dokázal podle obrázků popsat ráno x večer. Seřadil s částečnou pomocí jednoduchou dějovou posloupnost pohádky.</p>	<p>Orientoval se správně v časech (ráno x večer) a přiřadil k činnostem. S částečnou pomocí přiřadil dějovou posloupnost. Vyjmenoval dny v týdnu a roční období. S velkou pomocí vyjmenoval měsíce.</p>	<p>Správně pojmenoval roční období, dny v týdnu. S částečnou pomocí pojmenoval měsíce. S částečnou pomocí rozlišoval dopoledne a odpoledne. Zvládal seřadit dějovou posloupnost.</p>
Základní matematické představy	<p>S částečnou pomocí používal pojmy (malý x velký, hodně x málo, krátký x dlouhý), pasivně používal (úzký a široký). Napočítal do tří, třídil podle velikosti a druhu, poznal kruh.</p>	<p>Dokázal aktivně porovnávat (malý x velký, hodně x málo, krátký x dlouhý, úzký x široký a méně – více – stejně). Třídil podle druhu, tvaru a seřadil podle velikosti. Napočítal do 10. Tvořil částečně nadřazené pojmy. Nepojmenoval obdélník.</p>	<p>S velkou pomocí posuzoval o jednu méně. Spolehlivě napočítal do 12. Třídil podle kritérií. Pojmenoval všechny tvary.</p>
Řeč a myšlení	<p>Mluvil souvisle o svých zážitcích, naslouchal a spolupodílel se na diskuzích. Projevoval zájem o obrazkové knížky, částečně reprodukoval jednoduché říkanky. Mluvil gramaticky správně se správnou výslovností. Znal jména rodičů a bydliště.</p>	<p>Aktivně využíval řeč, mluvil v rozvinutých větách. Vyjadřoval své myšlenky. Spolupodílel se na diskuzích. S částečnou pomocí reprodukoval básně a písně. Dodržoval pravidla.</p>	<p>Nenavštěvoval logopedii, výslovnost správná. Interpretuje pohádku dle obrázků. Rozšiřovala se slovní zásoba.</p>
Sociální dovednosti	<p>Uznával autoritu, respektoval pravidla slušného chování. S velkou pomocí požádal o pomoc dospělého. Nenařazoval nová přátelství, starší bratr byl jeho velká opora v MŠ. Byl emočně nestabilní při prohlíže, urazil se a nechtěl dále pokračovat ve hře.</p>	<p>Byl již samostatnější. Respektoval pravidla třídy, dokázal se postupně prosadit v kolektivu. Ve známém prostředí se dobře orientoval, dokázal si požádat o pomoc. Emočně stabilnější, dokázal se dle svých možností vyrovnat se situací.</p>	<p>Emočně vyzrálejší, dokázal odmítnout nežádoucí chování. Řešení konfliktů zvládal domluvou. Navazoval dětská přátelství.</p>
Sebeobsluha	<p>Dopomoc pedagoga při oblékání, správně držel lžičku. Udržoval pořádek a zvládal hygienu.</p>	<p>Oblékal se samostatně – pomalejší tempo. Správně používal přibory.</p>	<p>Vše zvládal již samostatně.</p>
Hry	<p>S částečnou pomocí rozvíjel námětové hry na doktory a prodavače, dlouhou dobu se zajímal o vlaky, hrával si s vliáčkodráhou. Preferoval hru vedle sebe.</p>	<p>Rozvíjel hry, byl společenský a obliberý v kolektivu. Vyhledával námětové hry. S velkou pomocí rozlišoval čas pro hru a úkol.</p>	<p>Vyhledával a zajímal se o předškolní úkoly. Těšil se na roli školáka a za svým bratrem do školy.</p>

Příloha č. 4: Vyhodnocení dítěte č.4 na konci školního roku (2019 – 2022)

Vyhodnocení na konci školního roku DÍTĚ Č.4	2019/2020 3-4 roky	2020/2021 4-5 let	2021/2022 5-6 let
A. Jemná motorika, Grafomotorika	<p>A) Jemnou motoriku rozvíjel při činnostech s drobnými předměty: stavebnice, lego a kostky. Rád sřítal s nužkami malé části a lepil je na papír. Bavilo ho malování barvami. Grafomotorická cvičení: s částečnou pomocí napodobil svíslou a vodorovnou čáru, nedokázal napodobit kruh.</p> <p>B) Byl obratný v hrubé motorice a ve sportovních aktivitách. Dokázal napodobit pohyb. Fyzicky zdatný, ušel i delší vzdálenosti.</p> <p>C) Kresba hlavonožce vznikala s velkou pomocí.</p>	<p>A) Jemná motorika se zlepšila (začal navštěvovat ZUŠ – hra na flétnu a klavír). Správně rýhoval papír. Rád modeloval a rýhoval papír. Grafomotorická cvičení: zvládal napodobit kruh, spirálu a šikmou čáru.</p> <p>B) Byl aktivní, obratný, soutěživý, ale nezvládal prohu.</p> <p>C) Kresba odpovídala hlavonožci se začínajícími detaily. Právák</p>	<p>A) Rozvíjel společenské hry, jemná motorika v normě, správný úchop tužky. Grafomotorika s pomocí (zuby – nepravidelné) nezvládal (horní smyčka a horní oblouček – není zařizována návaznost, zaměňoval).</p> <p>B) Hrubá motorika v normě.</p> <p>C) Kresba s přibývajícími detaily. Právák</p>
Zrakové vnímání	<p>Nezvládal přiřadit ani pojmenovat základní barvy. Vyhledal předmět, ale nezvládal odlišit překrývající obrázky. Zvládl poskládat jednoduché puzzle a skládačky z více dílků.</p>	<p>Pojmenoval jen základní barvy bez rozšířených barev (fialová, oranžová, šedá, stříbrná, zlatá). Odlišil překrývající obrázky. Nezvládl odlišit obrázek s detailem. Zapojoval se do hry pexesa. Začínal se fixovat směrem zleva-doprava. Poznal nesmyslné obrázky.</p>	<p>S částečnou pomocí rozlišoval odšitiny barev. Nezvládal odlišit shodné a neshodné dvojice a rozdíly. Sledoval zleva-doprava.</p>
Sluchové vnímání	<p>S velkou pomocí rozlišoval slovo. Nedokázal předat krátký vzkaz. S velkou pomocí naslouchal příběhu – nedokázal se soustředit. S velkou pomocí opakoval jednoduché věty – převládá motorický neklid.</p>	<p>S velkou pomocí naslouchal příběhu a nedokázal odpovídat na otázky – nízká koncentrace pozornosti. Napodobil rytmus. Dokázal zopakovat jednoduché věty. Rozlišoval slabiky. Neurčil počáteční písmeno.</p>	<p>S velkou pomocí určil počet slabik. Napodobil rytmus. Opakoval věty s rozšířením slov. Dokázal předat vzkaz. S částečnou pomocí určit počáteční písmeno.</p>
Vnímání prostoru	<p>S velkou pomocí používal pojmy (nahore x dole, do a pod). Pasivně používal pokyn např. – na stole. Dobře se orientoval v prostředí MŠ.</p>	<p>S pomocí rozlišoval pokyny (nad, pod, vedle, první, poslední). Dobře se orientoval v prostoru.</p>	<p>Správně určoval pravo-levou orientaci. Orientoval se ve známém i neznámém prostoru. Pasivně používal (prosřední a předposlední).</p>
Vnímání času	<p>S velkou pomocí přiřadil činnosti, které probíhají ráno x večer. Chyboval ve sledu každodenních aktivit, co nejříve a co pozdě (postup při oblékání, odměšení talíře, příborů a skleniček). Vyměňoval roční období.</p>	<p>Částečně přiřadil činnosti probíhající ráno x poledne a večer. S velkou pomocí přiřadil jednoduchou dějovou posloupnost pohádky. Vyměňoval roční období, s částečnou pomocí dny v týdnu.</p>	<p>Částečně vyměňoval dny v týdnu a měsíce. Používal aktivně časové rozvržení dne. Zvládal seřadit dějovou posloupnost.</p>
Základní matematické představy	<p>S velkou pomocí používal porovnávání (malý x velký, hodně x málo). Zvládl napočítat do tří, třídil podle velikosti a druhu, poznal kruh.</p>	<p>Porovnával aktivně (malý x velký, hodně x málo menší x větší), pasivně používal (úzký x široký, kratší x delší). S velkou pomocí třídil podle druhu. Napočítal do 5. Pojmenoval čtverec a kruh.</p>	<p>Nezvládal pojmenovat (úzký x široký, o jeden více či méně). Nepojmenoval nadřazené pojmy. Dokázal třdit podle kritérií. Nepojmenoval obdélník.</p>
Řeč a myšlení	<p>Byl velice hlasitý v kolektivu. Každé ráno nám sděloval své zážitky z prostředí domova, zásoba přiměřená věku. Reprodukoval jednoduché říkanky, mluvil gramaticky správně a v jednoduchých větách. Nevěděl jména rodičů a své bydliště.</p>	<p>Aktivně využíval řeč, mluvil v rozvínutých větách. Nezvládal naslouchat a spolupodílet se na diskuzích. S částečnou pomocí vytvořil příběh z knihy. Vyslovoval hlásky správně. Znal již jména rodičů a bydliště.</p>	<p>Aktivně vyjadřoval své myšlenky a nápady, interpretoval pohádky.</p>
Sociální dovednosti	<p>Uznával autoritu dospělých, ale často narušoval pravidla slušného chování (vstupoval do řeči). Částečně porušoval pravidla v kolektivu – vyrušoval kolektivní mluvením a motorickým neklidem. Emocionálně nestálý při probíře (rozplakal se). Navazoval nová přátelství, dokázal požádat o pomoc.</p>	<p>Respektoval autoritu, ale občasné vstupoval do řeči dospělým. Nadále emocionálně nestabilní: pokud ve hře nevytvářal (rozplakal se). Nerozlišoval čas pro hru a pro úkol.</p>	<p>Nadále emocionálně nestabilní, nedokázal se vyrovnat s prohrou. Dokázal odmítnout nežádoucí chování, zvládal řešení konfliktů domlouvou. Částečně vstupoval do řeči dospělých. Částečně rozlišoval čas pro hru a úkol.</p>
Sebeobsluha	<p>S velkou pomocí se oblékal (nedokázal si zapamatovat správný postup při oblékání a pomalé tempo). Dokázal se postarat o své věci. Zvládal stolování a hygienu.</p>	<p>Oblékal se a stoloval samostatně – nadále velmi pomalé tempo. Udržoval pořádek a správně používal předměty.</p>	<p>Oblékal se a stoloval samostatně, ale nadále pomalé tempo (nespěchal, nevedlo mu být poslední). Neuměl zavázat tkaničku.</p>
Hry	<p>Byl rukodělný a aktivní v různých hrách. Zapojoval se do hry, ale často ji narušoval povídáním nebo odcházením a znovuvvrácením se do hry.</p>	<p>Rozvíjel hry, byl společenský a oblíbený v kolektivu.</p>	<p>Dokáže přijmout roli a dohodnout pravidla. Preferoval skupinové hry, byl iniciativní při hře.</p>

Příloha č. 5: Diagnostický list dítěte.

DIAGNOSTICKÝ LIST DÍTĚTE

Jméno dítěte: **Narozen:**

Datum nástupu do MŠ:

Bydliště:

Třída:

Věková skupina:	3-4 roky	4-5 let	5-6 let
------------------------	----------	---------	---------

Vysvětlivky ke škále:
1. Dosud nevládá
2. Zvládá s velkou dopomocí
3. Zvládá s částečnou dopomocí
4. Zvládá samostatně

Motorika a grafomotorika:	3-4 roky	4-5 let	5-6 let	Poznámky
Vyhledává činnosti rozvíjející jemnou motoriku (stříhání, kreslení, malování, navlékání, manipulační hry).				
Grafomotorické prvky (svislá a vodorovná čára, kruh), poté (spirála, šikmá čára), a nakonec (zuby, horní a dolní oblouk, horní a dolní smyčka). Tlak na podložku.				
Vyhledává činnosti rozvíjející hrubou motoriku (lezení, házení, běh, chůze po špičkách, poskoky, jízda na koloběžce).				
Dokáže napodobit pohyb dle vzoru dospělého (zdravotní cviky, tanec, hudebně-pohybové hry). Zvládne přizpůsobit pohyb udávanému tempu a rytmu.				
Provádí koordinované pohyby (chůze po schodech a v nerovném terénu.) Fyzicky zdatné a schopné ujít delší vzdálenosti.				
Spontánní kresba (pojmenuje čáranice, hlavonožec, postava a přibývající detail).				
Laterálita				

Zrakové a sluchové vnímání Prostorové a časové vnímání	3-4 roky	4-5 let	5-6 let	Poznámky
Zrakové vnímání: Přiřadí a pojmenuje základní barvy, aktivně rozlišuje odstíny barev.				
Figura a pozadí: Vyhledá předmět na obrázku a poté odliší překrývající obrázky, nakonec dokáže vyhledat tvar na pozadí.				
Zraková diferenciaci: odliší obrázků jiné velikosti, poté odliší obrázků s detailem a nakonec odliší shodné a neshodné dvojice.				
Zvládá poskládat puzzle i z více dílků, hraje pexeso (pamatuje si viděné) Sleduje a jmenuje objekty zleva-doprava.				
Pozná nesmyslné obrázky a najde rozdíly.				
Sluchové vnímání: Roztleská slovo a určí počet slabik, tvoří jednoduché rýmy.				
Určí počáteční hlásku, napodobí rytmus.				
Opakování jednoduché věty, rozšiřování věty s přidáním slov.				
Z vyslechnutého příběhu, dokáže odpovědět na otázky. Dokáže předat krátký vzkaz.				
Prostorové vnímání: Dokáže umístit nebo najít věc v prostoru (nahore, dole, na, do, v), poté (za, nad, pod, vedle, mezi) a nakonec (první, prostřední, předposlední, poslední, vpravo a vlevo).				
Orientuje se v prostředí v MŠ, ví, kde se nachází hračky, výtvarné pomůcky atd.				
Časové vnímání: orientuje se v časech ráno, poledne a večer (přiřadí související činnosti). Nakonec Dopoledne – odpoledne.				
Seřadí dějovou posloupnost (pohádky, po sobě jdoucích činnostech).				
Vyjmenuje dny v týdnu, měsíce a roční období.				

Základní matematické představy	3-4 roky	4-5 let	5-6 let	Poznámky
Porovnává (malý x velký, hodně x málo), (krátký x dlouhý), (úzký x široký) poté (menší x větší), (kratší x delší), a nakonec (méně, více, stejně, o jeden více nebo méně).				
Třídí podle druhu, barvy tvaru, nebo seřadí podle velikosti. Tvoří nadřazené pojmy.				
Dokáže napočítat (do 2-4), poté číselná řada do 10 ti				
Pojmenuje tvary (kruh, čtverec, trojúhelník a obdélník)				

Jazykové dovednosti (řeč)	3-4 roky	4-5 let	5-6 let	Poznámky
Mluví souvisle a spontánně vypráví o prožitých zážitcích nebo situacích.				
Naslouchá a spolupodílí se v diskuzích.				
Zvládá si zapamatovat a reprodukovat říkadla, básně, písně a pohádkové příběhy. Dokáže dle obrázkové knihy vytvořit příběh a povprávět ho ostatním.				
Mluví gramaticky správně a ve větách, rozvíjí slovní zásobu.				
Vyslovuje hlásky správně, mluví srozumitelně a přiměřeně hlasitě (případ.v logoped.péči).				
Řekne svoje jméno, jména rodičů a sourozenců, zná svoji adresu.				

Sociální dovednosti	3-4 roky	4-5 let	5-6 let	Poznámky
Uznává autoritu dospělého, respektuje pravidla slušného chování (poprosí, poděkuje, pozdraví, rozloučí se, neskáče do řeči).				
Respektuje stanovená pravidla třídy, dokáže prosadit své názory a myšlenky v kolektivu.				

Ve známém prostředí se pohybuje a vystupuje samostatně.				
Zvládá odloučení od rodičů. Projevuje se jako emočně stálé bez výrazných výkyvů nálad.				
Dokáže se vyrovnat s neúspěchem. Je zodpovědné za své chování.				
Dokáže si požádat o pomoc dospělého i vrstevníky.				
Navazuje a udržuje přátelství.				
Rozlišuje čas pro hru a pro úkol (samostatně se zapojuje do činnosti s chutí se něco se přiučit).				

Sebeobsluha	3-4 roky	4-5 let	5-6 let	Poznámky
Samostatně se obléká a svléká.				
Zvládá zapínání zipu, knoflíků a popř. tkaničku.				
Dokáže se postarat o své věci, uložit je na své místo, udržuje pořádek.				
Je samostatné po jídle, udržuje čistotu a zásady stolování.				
Správně používá lžiči a popř. příbory.				
Správně používá toaletu, udržuje osobní hygienu.				

Hra	3-4 roky	4-5 let	5-6 let	Poznámky
Je aktivní v různých hrách (manipulační, stolní, společenské, dramatické).				
Zajímá se o rukodělné (výtvarné činnosti).				
Je schopno přijmout roli, dodržovat dohodnutá pravidla.				
Hru samostatně vyhledává, rozvíjí a dokončí.				
Dovede se zapojit do hry, domluvit se, aniž by ji narušilo.				
Preferuje hru vedle sebe, vyhledává skupinové hry.				
Projevuje iniciativu ve výběru a vyhledávání činností, rozvíjí hru.				